

ઉપાસનાનો પુસ્તક

પ્રસ્તુતકર્તા : પૂ. શાસ્ત્રીજી
સંપાદક : કિલાસબહેન એન. પરીખ

ઉપાસનાના પન્થે

૨૦૨૧ મિ : પ્રિન્ટિંગ ઘર

: પ્રસ્તુત કર્તા :

પૂ. શાસ્ત્રીજી

: સંપાદક :

કૈલાસબહેન એન. પરીખ

: હસ્તક :

પ્રોફ. જી. ડાહ્યાજી

: પ્રકાશક :

કૈલાસખહેન એન. પરીખ

મેટ્રન ક્વાર્ટર્સ

-પૂ જોયઝ મેડીકલ હોસ્પિટલ સામે,

-પૂ સિવિલ હોસ્પિટલ કમ્પાઉન્ડ

અસારવા - અમદાવાદ - ૩૮૦૦૧૬

કૈલાસખહેન એન. પરીખ

પ્રથમ આવૃત્તિ : મે ૧૯૮૬

પ્રકાશક :

કૈલાસખહેન એન. પરીખ

કૈલાસખહેન એન. પરીખ

: મુદ્રક :

હાન્તિબાર્ડ મ. મિસ્ત્રી

આદિત્ય મુદ્રણાલય, રાયખડ, અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૧

ઉપાસનાને પંથે....

આજે ધીમે ધીમે મનુષ્ય ઈશ્વરની-છાટની ઉપાસના પ્રત્યે વળતો જાય છે. એનામાં પ્રભુ પ્રત્યે પ્રીતિ અને રસ ઉદ્ભવતાં જાય છે. એ સાથે જ અનેક પ્રકારની માનસિક મૂંઝવણો-ભીતિઓ ઉદ્ભવતી રહે છે. મન ઈશ્વરની-છાટની ઉપાસનામાં રંગાતું જાય છે ખરું, પણ ઉપાસનાનો નિત્યક્રમ કેવી રીતે આરંભવો તે કેવી રીતે જાળવીને આગળ વધવું એ અંગે અનેક પ્રકારના તર્કવિતર્કો અને શંકાકુશંકા પ્રવર્તતાં રહે છે. મારું સ્પષ્ટ મનતવ્ય છે કે, સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિથી કરવામાં આવતી પોતાના કોઈપણ છાટની ઉપાસના, માતાજીની ઉપાસના દ્વારા કદી કોઈ પણ પ્રકારનું અહિત થતું નથી, કોઈ નુકસાન થતું નથી. પ્રભુ સાથે-મા ગાયત્રી સાથે બાળભાવ કેળવવાનો છે. એક બાળક પોતાના માતાપિતા પાસે કેવા પ્રેમથી જાય છે અને માતાપિતાનો-વડીલોનો પ્રેમ બાળક સંપાદિત કરે છે, તેમના વાત્સલ્યનો અધિકારી બને છે, તેમ જો પ્રત્યેક મનુષ્ય, પ્રત્યેક ઉપાસક એવો બાળભાવ કેળવે તો પ્રભુના-મા ગાયત્રીના પ્રેમ અને વાત્સલ્યનો અધિકારી બની શકે છે. એટલે સમ્પૂર્ણ સમર્પણભાવે ઉપાસના કરવાની આવશ્યકતા છે.

વિધિવિધાન ગૌણ છે, મુખ્ય વાત શ્રદ્ધા, શરણાગતિ અને પ્રેમ ભાવની છે.

ગાયત્રી-મંત્ર એ આદિ મંત્ર છે. પવિત્ર, સાત્ત્વિક અને તેજસ્વી મંત્ર છે. એની ઉપાસના દ્વારા ઉપાસકમાં એ મંત્રની અંતર્ગત સાત્ત્વિકતા, પવિત્રતા, તેજસ્વિતા અને શક્તિનો આભાવ થતો રહે છે.

પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટની ઉપાસનાની સાથે ગાયત્રી-ઉપાસના, ગાયત્રી-મંત્રજપ થઈ શકે છે. એથી કોઈ પણ પ્રકારનો અન્યાય થતો જ નથી, જેથી ઉપાસકો એવી ભીતિમાં ન જ રહે એવું સ્પષ્ટ સૂચન અને મન્તવ્ય છે.

બીજી મહત્વની ને ધ્યાનાર્હ વાત એ છે કે સંસારમાં રહીને સાંસારિક-કૌટુંબિક જવાબદારીઓ પરિપૂર્ણ કરતાં કરતાં, સાંસારિક સુખોપભોગની વચ્ચે રહીને પણ મનુષ્યે ઇષ્ટની-ગાયત્રીની ઉપાસના કરવાની છે. કારણ કે આ સંસાર, એનાં સુખો, દુઃખો, જવાબદારીઓ કેવળ આપણાં કર્મજનિત અને પ્રભુની નિર્મિતિનો આપણે સ્વીકાર કરવો જ રહ્યો. સંસારમાં રહીને પવિત્ર અને સાત્ત્વિક બનવાનું છે. નીતિમત્તા, પ્રમાણિકતા, સિદ્ધાંતનિષ્ઠા કેળવવાનાં ને જાળવવાનાં છે. પુરુષે એક પત્નીવ્રત, સ્ત્રીએ પ્રતિવ્રતાનું વ્રત પાળવાનું છે, અને નિષ્ઠા, પ્રમાણિકતા અને પ્રેમથી સંસાર-વ્યવહાર ચલાવવાનો છે. પતિ અને પત્નીએ એકમેકને વફાદાર રહી સુખ-સંતોષ આપી જીવનને પ્રગતિશીલ, સત્ત્વશીલ બનાવવાનું છે. એ જ રીતે માનવીએ નોકરી-ધંધો કરવાનો છે. ઇષ્ટની ઉપાસના સાથે આપણું જીવન પવિત્ર, સાત્ત્વિક અને નીતિમય હશે તો પ્રભુની કૃપા-આશિષના અધિકારી બની શકીશું. આત્મસંતોષ અને આત્મવિશ્વાસ પ્રાપ્ત કરી શકીશું એ નિઃશક છે.

ઉપાસના કરતા પ્રત્યેક ઉપાસકને યજ્ઞિકંચિત સુખદ્-સારા અનુભવો થતાં રહે છે. આપણું લક્ષ અને રસ કેવળ પ્રભુ પ્રીત્યર્થે જ કેન્દ્રિત થવાં ઘટે. પણ કેટલીક વાર તત્કાળ પ્રભુદર્શન કરવાના કે કુંડલિની જાગૃતિના મોહમાં ઉપાસક ખેંચાય છે. જપ વેળા કે ધ્યાનમાં પ્રકાશ-પુંજનાં દર્શન થાય, માથામાં-તાળવામાં દબાણ લાગે, કમ્બરમાં દુઃખાવો થાય વગેરે વગેરે જેવા અનુભવોથી ઉપાસક ભ્રમમાં પડી જાય છે કે ચારી કુંડલિની જાગૃતિ થાય છે કે શું ? હવે કુંડલિની જાગૃતિ થશે ? એ માટે વિશેષરૂપે શું પ્રયત્ન કરવા ઘટે ? ઉપાસકો આવા મોહમાં

ન ખેંચાય, ભ્રમમાં ન રહે તે ઇષ્ટ છે. પ્રત્યેક ઉપાસક માટે ઉપાસના યતિકંચિત રૂપે પણ ફલદાયી, શ્રેયસ્કરક નીવડે જ છે. પરન્તુ જેમ જેમ જપ વધુ ને વધુ થતા જાય, ઇષ્ટ ઉપાસનામાં વધુ ને વધુ માનસિક રીતે, સમગ્ર અસ્તિત્વથી પ્રવૃત્ત થતાં જઈશું તેમ તેમ પ્રભુની કૃપાના અધિકારી વધુ ને વધુ બનતાં જઈશું, પ્રભુની વધુ ને વધુ સંનિકટ જતાં જઈશું. આપણું લક્ષ્ય કેવળ પ્રભુની વધુ ને વધુ ઉપાસના કરવામાં, ભક્તિ કરવામાં જ કેન્દ્રિત થવું ઘટે. જે કોઈ અનુભવ થાય તેને પ્રભુની કૃપા, તેનો પ્રસાદ, તેના અસ્તિત્વની ઉપસ્થિતિ રૂપે લેખીએ અને નત મસ્તકે એ હાથ જોડી, પ્રભુનાં ચરણોમાં-મા ગાયત્રીનાં ચરણોમાં ચિત્તને લીન કરીએ એ જ સ્થિતિ ઇષ્ટ અને આવકાર્થ છે એમ હું માનું છું.

ઈષ્ટની-મા ગાયત્રીની ઉપાસના કરતાં દરેક મનુષ્ય-ઉપાસક આટલું ધ્યાનમાં રાખે તેમ હું ઇચ્છું છું.

— શાસ્ત્રીજી

અખાત્રીજી, ૨૦૪૨

ॐ मूमुंयः स्वः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं । भर्गो देवस्य
धीमहि । धियो यो नः प्रचोदयात् ॐ ।

॥ वेदव्यासनी गायत्री माता ॥

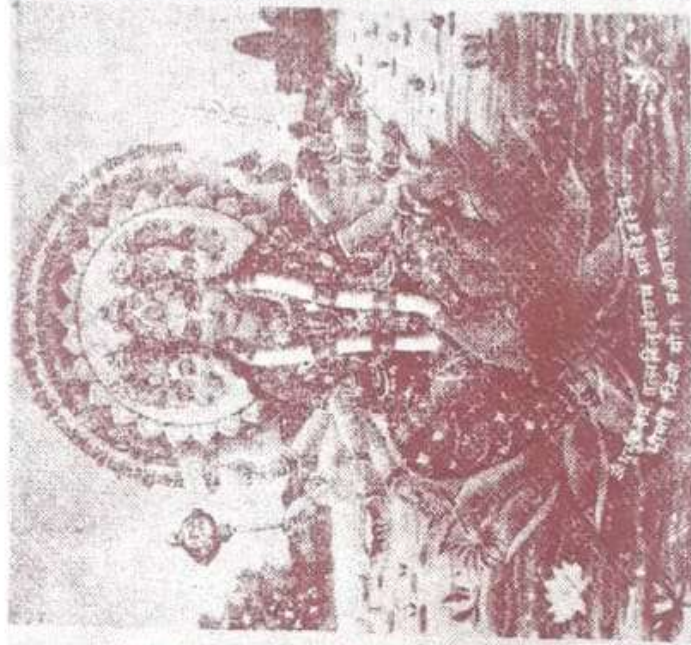

प. पू. श्री शास्त्री

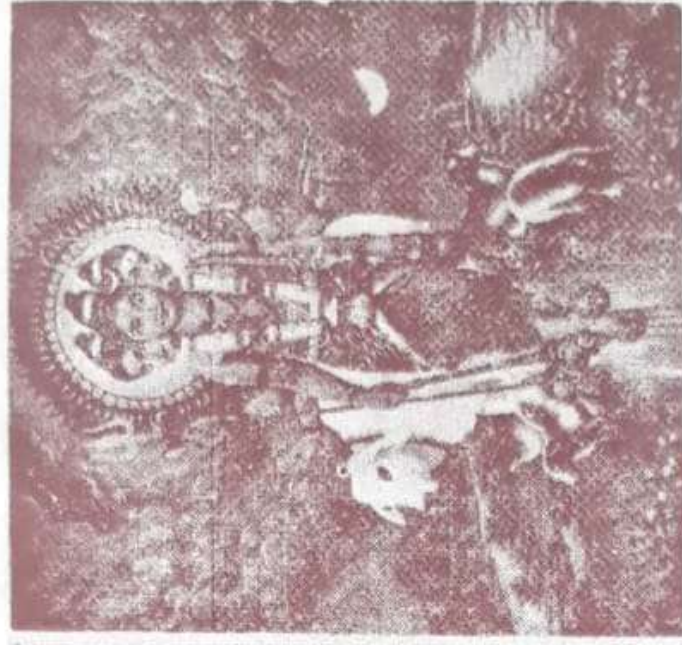
संयुट

गणपति

गायत्री

हन्तत्रिय

इटीरमां प. शुद्धेवना सांनिध्यनी तस्वीर

: ૧ :

પૂજ્ય ગુરુદેવની કાર્યપ્રણાલી અને માર્ગદર્શન

ગાયત્રી-ઉપાસક પૂજ્ય શ્રી શાસ્ત્રીજીના નામથી માત્ર ગુજરાત જ નહિ, સમસ્ત ભારત પણ સુપેરે પરિચિત છે. ભારતભૂમિના તેઓ એક સન્ત-સિદ્ધપુરુષ છે. ભારતની ભૂમિ પર મા ગાયત્રીના લાડલા પુત્ર તરીકે - મા ગાયત્રીના સન્દેશવાહક તરીકે તેઓ અવતર્યા છે. મા ગાયત્રીએ સ્વયં એમનામાં આધ્યાત્મિક સિદ્ધિઓ અને આત્મિક શક્તિઓનું સિંચન કરી, એમને માધ્યમ બનાવી-નિમિત્ત બનાવીને ગાયત્રી મહામંત્રનો દિવ્ય, પવિત્ર સન્દેશ વહેતો કર્યો છે. ગાયત્રી-ઉપાસનાના સરળ અને લોકભોગ્ય સ્વરૂપનું નિદર્શન કર્યું છે. માતાજીએ એમનામાં અખૂટ શક્તિઓનું સિંચન કરીને લોકસેવાનો આદેશ આપ્યો છે. માના એ આસાંકિત પુત્રે જીવનની સર્વ લૌકિકતાઓથી પર બનીને લોકસેવાનો ભેખ ધારણ કરી લીધો - તદ્દન નિરપેક્ષ અને નિષ્કામ ભાવે. ગાયત્રી-ઉપાસનાની પુનઃસ્થાપના માટે, તેના પ્રચાર ને પ્રસાર માટે, લોકસેવાર્થે તેઓ માતાજીના આશિષ અને પ્રેરણાથી પ્રયાસો કરી રહ્યા છે.

તેમનું મૂળ નામ શ્રી નરેન્દ્રભાઈ બી. દવે. અમદાવાદ તેમની કર્મભૂમિ છે. શૈશવમાં યજ્ઞોપવીત ધારણ કરતાં જ, એક આઠણપુત્રને સહજ એવા ગાયત્રી-મંત્રના જપને પોતાના નિત્ય કર્મમાં ફરજ ભાવે વણી લીધા. તેમની ગાયત્રી-ઉપાસનાનો અવિરત-નિરંતર ક્રમ ચાલુ રહ્યો. તે દ્વારા તેમને ભૌતિક કે આધ્યાત્મિક, ઠાઈ પણ પ્રકારનું સુખ મેળવવાની આકાંક્ષા નહોતી, તેમ જ ઠાઈ પણ પ્રકારની કામનાની

કાર્યનો અભિગમ વૈયક્તિક હોઈ હજારો માનવીઓએ તેમનો રુબરુ સંપર્ક સાધી જીવનની આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિમાથી મુક્ત થવા મા ગાયત્રીનું શરણું સ્વીકાર્યું છે અને તે દરેકને લગભગ સુખદ અનુભવો થયા છે, સાથે માનસિક શાંતિ પણ પ્રાપ્ત થઈ છે.

શ્રદ્ધા અને શરણાગતિનું પ્રાધાન્ય

પૂ. શ્રીનું સ્પષ્ટ મનતવ્ય અને આદેશ છે કે, પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટની-ગાયત્રીની ઉપાસના કરવા માટે કોઈ પણ પ્રકારના વિધિ-વિધાનની અનિવાય આવશ્યકતા નથી. જેમને વિધિવિધાનની સમ્પૂર્ણ સમજ અને સૂઝ હોય તો તેમને કરવાનો નિષેધ પણ નથી, પરંતુ જેમને એની કોઈ સૂઝ-સમજ ન હોય, આવડત ન હોય તો તેમને માટે અનિવાર્ય નથી. અનિવાર્યતા છે માત્ર સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા, અનન્ય શરણાગતિ અને સમર્પણ ભાવની. મા-બાળકનો સમ્બન્ધ સ્થાપી નિષ્કામ અને નિરપેક્ષ ભાવે માતાજીની આરાધના કરવી, મંત્રજપ કરવા. મંત્રજપ માટે બ્રાહ્મ મુહૂર્ત — સવારના ચારથી સાતનો સમય સર્વ શ્રેષ્ઠ છે. જે એટલું વહેલું ન બને તો બને એટલી વહેલી સવારે અથવા પોતાને અનુકૂળ પડે તે સમયે, જે શક્ય અને સુલભ હોય તો ઘૂતદીપ, અગરબત્તી કરી, પૂર્વાભિમુખ બેસી, નજર સામે માતાજીની છબી રાખી, માળા (૧૦૮ મણકાની) ફેરવવાનો નિત્યક્રમ રાખવો. સ્થળ અને સમય નક્કી કરવા આવશ્યક છે. જેમ લૌકિક વ્યવહારમાં આપણને કોઈ વ્યક્તિએ મળવા માટે અમુક સમય આપ્યો હોય, તે સમય થતાં આપણે તેની પ્રતીક્ષા કર્યા કરીએ છીએ તેવી જ રીતે ભક્તે નિશ્ચિત કરેલા સમયે પરમાત્મા અવશ્ય તેની પ્રતીક્ષા કરે જ છે. પરમાત્માને તો અબજોની ફિકર છે, એનાં કાર્યોની કોઈ સીમા નથી. અને વળી જેમ ભક્ત ભગવાન માટે વ્યાકુળ બને છે, તેમ ભગવાન પણ ભક્ત માટે વ્યાકુળ બને છે. તેથી સમય નિશ્ચિત હોય તો ભગવાન અને

લીન બનીને સાક્ષાત્કારની-આત્મસાક્ષાત્કારની-આધ્યાત્મિકતાની આ કોટિએ પહોંચવું અત્યંત દુષ્કર અને ઘણી બધી શક્તિ તેમ જ સત્ગુણતા માગી લે છે, જે શક્તિ અને સત્ગુણતા આપણે શાસ્ત્રીજીમાં જોઈ શકીએ છીએ, જે પ્રત્યેક મનુષ્ય-ઉપાસક માટે દષ્ટાંતરૂપ-માર્ગ-દર્શકરૂપ બની રહે છે.

અત્રે ફરી યાદ રાખીએ કે પ્રથમથી શાસ્ત્રીજીનો ઉદ્દેશ તપશ્ચર્યા કરવાનો કે સાક્ષાત્કાર મેળવવાનો નહોતો જ. તેમને તો દર્શન સુદ્ધાંતી પણ અપેક્ષા નહોતી. એટલી બધી તેમની ઉપાસના નિષ્કામ ને નિર્લેપ ભાવની હતી !

અવનિ પર અવતરીને બાળક અનાયાસે, નિબનન્દની મસ્તીમાં જ મા...મા...પોકારતું હોય, લવલવતું હોય ને મા કેવી સહસા જ બાળક પાસે દોડી આવે તેવું જ શાસ્ત્રીજીની બાબતમાં પણ બન્યું !

*

પૂ. શ્રી શાસ્ત્રીજીની કાર્યપ્રણાલી આ પ્રમાણે છે :

ગાયત્રી મહામંત્રનું માર્ગદર્શન, જીવનજીળ અને શક્તિપ્રદાનની સારવાર.

ગાયત્રી મહામંત્રનું માર્ગદર્શન

માતાજી તરફથી કોઈ પણ વ્યક્તિને તેની મુશ્કેલીમાં ઉપકારક નીવડે તેવા આદેશો-સંકેતો પ્રાપ્ત થાય છે, તદનુસાર પૂ. શાસ્ત્રીજી પ્રત્યેક વ્યક્તિને નિઃશુલ્ક (કોઈ પણ પ્રકારની દાન-દક્ષિણા કે ફી લીધા વિના) વ્યક્તિગત મુલાકાત આપી તેના ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક પ્રશ્નોના ઉકેલ માટે માર્ગદર્શન આપે છે. માતાજીના શરણે જવા સૂચવે છે. ગાયત્રી-મહામંત્રનો જપ કરવા સૂચવે છે. માતાજી દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ આધ્યાત્મિક-આત્મિક શક્તિઓનાં સ્પંદનો દ્વારા વ્યક્તિને ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક ઉભય સુખનો અનુભવ કરાવે છે. એમના

કાર્યનો અભિગમ વૈયક્તિક કોઈ હજારો માનવીઓએ તેમનો રુબરુ સમ્પર્ક સાધી જીવનની આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિમાથી મુક્ત થવા મા ગાયત્રીનું શરણું સ્વીકાર્યું છે અને તે દરેકને લગભગ સુખદ અનુભવો થયા છે, સાથે માનસિક શાંતિ પણ પ્રાપ્ત થઈ છે.

શ્રદ્ધા અને શરણાગતિનું પ્રાધાન્ય

પૂ. શ્રીનું સ્પષ્ટ મન્તવ્ય અને આદેશ છે કે, પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટની-ગાયત્રીની ઉપાસના કરવા માટે કોઈ પણ પ્રકારના વિધિ-વિધાનની અનિવાય આવશ્યકતા નથી. જેમને વિધિવિધાનની સમ્પૂર્ણ સમજ અને સૂઝ હોય તો તેમને કરવાનો નિષેધ પણ નથી, પરંતુ જેમને એની કોઈ સૂઝ-સમજ ન હોય, આવડત ન હોય તો તેમને માટે અનિવાર્ય નથી. અનિવાર્યતા છે માત્ર સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા, અનન્ય શરણાગતિ અને સમર્પણ ભાવની. મા-બાળકનો સમ્બન્ધ સ્થાપી નિષ્કામ અને નિરપેક્ષ ભાવે માતાજીની આરાધના કરવી, મંત્રજપ કરવા. મંત્રજપ માટે બ્રાહ્મ મુહૂર્ત — સવારના ચારથી સાતનો સમય સર્વશ્રેષ્ઠ છે. જે એટલું વહેલું ન બને તો બને એટલી વહેલી સવારે અથવા પોતાને અનુકૂળ પડે તે સમયે, જે શક્ય અને સુલભ હોય તો ધૂતદીપ, અગરબત્તી કરી, પૂર્વાભિમુખ બેસી, નજર સામે માતાજીની છબી રાખી, માળા (૧૦૮ મણકાની) ફેરવવાનો નિત્યક્રમ રાખવો. સ્થળ અને સમય નક્કી કરવા આવશ્યક છે. જેમ લૌકિક વ્યવહારમાં આપણને કોઈ વ્યક્તિએ મળવા માટે અમુક સમય આપ્યો હોય, તે સમય થતાં આપણે તેની પ્રતીક્ષા કર્યા કરીએ છીએ તેવી જ રીતે ભક્તો નિશ્ચિત કરેલા સમયે પરમાત્મા અવશ્ય તેની પ્રતીક્ષા કરે જ છે. પરમાત્માને તો અબજોની ફિકર છે, એનાં કાર્યોની કોઈ સીમા નથી. અને વળી જેમ ભક્ત ભગવાન માટે વ્યાકુળ બને છે, તેમ ભગવાન પણ ભક્ત માટે વ્યાકુળ બને છે. તેથી સમય નિશ્ચિત હોય તો ભગવાન અને

સમ્પત્તિ મિલન સુપેરે થઈ શકે છે. આપણે જે કોઈ વ્યક્તિને અંગત ગણતાં હોઈએ, તેની સાથે જે રીતે દિલ ખોલીને વાત કરીએ છીએ, તેવી જ રીતે આપણા મનની સર્વ વાતો, મૂંઝવણો પણ, પેલા નિશ્ચિત સમયે પરમાત્મા સમક્ષ-માતાજી સમક્ષ એકાંતમાં જેસી મનોમન એની રજૂઆત કરવાથી અવશ્ય એનો પ્રતિધોષ ઊઠે છે, ઉકેલ પ્રાપ્ત થાય છે.

ઘણી વ્યક્તિઓને સમય અને સ્થળનો અભાવ નડે છે. ઘણાં ભાઈ-બહેનો સવારથી રાત સુધી નોકરી-ધંધા અને ઘરકામમાં રોકાયેલાં રહે છે. તેમને ઘણી ઇચ્છા હોવા છતાં એક સ્થળે જેસી જપ કરવાનો અવકાશ રહેતો નથી. પણ એથી નિરાશ થવાની કે અકળાવાની જરૂર નથી. સૂર્યાસ્ત પૂર્વે જે કોઈ સમય મળે ત્યારે મંત્રજપ-માળા થઈ શકે છે. હરતાં-ફરતાં પણ થઈ શકે છે. ટ્રેનમાં-બસમાં મુસાફરી કરતાં પણ માળા કરી શકાય છે. સાયંકાળ પછી માળા ગણવી હિતાવહ નથી. પરંતુ માનસિક જપ થઈ શકે છે. ઘણાં ભાઈ-બહેનોને જ્યારે જપ કરવાનો જ અવકાશ નથી રહેતો તો વિધિવિધાન પર કઈ રીતે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી શકે? વિધિવિધાનની સમજ પણ કેટલાને હોય? વિધિવિધાન કરવા જતાં સતત મનમાં ભય રહેતો હોય છે કે રખે ને કાંઈ ભૂલ થઈ જતાં વિપરીત પરિણામ આવશે તો? ને એ રીતે વિધિવિધાનમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત થતાં જપ ભૂલાઈ જાય છે. સામાન્ય મનુષ્ય માટે આ બધું ઘણું દુષ્કર છે. તેથી સામાન્યમાં સામાન્ય વ્યક્તિ, નિરક્ષરમાં નિરક્ષર વ્યક્તિ પણ ગાયત્રી-અભિમુખ બની શકે, માતાજીની કે પોતાના કોઈપણ ઇષ્ટદેવની નિશ્ચિંતપણે આરાધના કરી શકે તે માટે વિધિવિધાનને ગૌણ બનાવીને શ્રદ્ધા અને શરણાગતિને પ્રાધાન્ય આપી આરાધના કરવામાં આવે તો સર્વ મનુષ્યોને એનાં સુફળો ચાખવા મળશે. ભૌતિક-આધ્યાત્મિક સુખદ અનુભૂતિઓ પણ થશે.

ગાયત્રીનો અધિકાર સર્વેને છે.

ગાયત્રીનો આટલો બધો પ્રચાર થવા છતાં એને વિશે અનેક મતમતાન્તરો પ્રવર્તી રહ્યા છે. જેમકે ગાયત્રી-મન્ત્ર માત્ર આત્મણે જ કરી શકે, આત્મણેતર વ્યક્તિ ગાયત્રી ન કરી શકે. ગાયત્રી-મન્ત્ર સ્ત્રીઓ ન જ કરી શકે. ગાયત્રી-મન્ત્ર અમુક વિધિપૂર્વક કે શાપ વિમોચનની ક્રિયા કરીને જ કરી શકાય.

પૂ. શ્રી શાસ્ત્રીજીનું સ્પષ્ટ મન્તવ્ય-આદેશ છે કે યાતિ, જાતિ, ધર્મ કે સમ્પ્રદાયના ભેદભાવ વિના કોઈ પણ વ્યક્તિ વિના સંકોચે-કોઈ પણ પ્રકારની ભીતિ વિના ગાયત્રી-મન્ત્રનો જપ કરી શકે છે. એમાં કોઈ જ વિધિવિધાનની કે શાપ વિમોચન ક્રિયાની આવશ્યકતા નથી. પોતાના કોઈપણ ઇષ્ટદેવ-દેવીની ઉપાસના સાથે પણ ગાયત્રી-ઉપાસના કરી શકાય છે. ગાયત્રી આદિ મન્ત્ર છે. એમાં સૂર્યદેવતાને પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે કે, અમને સહબુદ્ધિ આપો-સન્માર્ગે પ્રેરો. એટલે આવી પ્રાર્થના કરવાનો દરેકને સ્વાભાવિક જ અધિકાર હોય. પરમ તત્ત્વની ઉપાસના માટે, એની સમીપ જવા માટે કોઈ વિધિવિધાન કે શરતની આવશ્યકતા ન જ હોય.

જીવનજળ

અસાધ્ય એવા શારીરિક-માનસિક રોગો માટે પૂ. શ્રી શાસ્ત્રીજી અભિમન્ત્રિત જીવનજળ આપે છે. એ જળ પૂ. શ્રીના આદેશ અનુસાર લેવાનું હોય છે. જળની સાથે શાસ્ત્રીજી અમુક સૂચનો કરે છે. એ સૂચનો કોઈ અનુભવી તખ્તીય કે વૈદનાં હોય એવું લાગે. પણ એઓ તો કોઈ તખ્તીય નથી કે વૈદ પણ નથી, કે એમનો એવો કોઈ અભ્યાસ પણ નથી. મા ગાયત્રી તરફથી એમને જે સૂચનો પ્રાપ્ત થાય છે તે તેઓ રજૂ કરે છે. એનાથી દર્દીને ખૂબ જ રાહત થાય છે. તખ્તીઓએ સૂચવેલી દવાઓ કે ઇન્જેક્શનોથી જે માંદગી કાપૂમાં નથી આવતી તે એમના 'જીવનજળ'થી દૂર થાય છે કે તેમાં રાહત મળે છે.

જીવનજીવની વિલક્ષણતા કે વિશિષ્ટતા એ છે કે એ જીવ બંધ વાસણમાં પણ હંમેશ અતિ સ્વચ્છ ને સ્વાદિષ્ટ રહે છે. એમાં અનેરી મીઠાશ લાગે છે. એમાં જીવાત પડતી નથી. દિવસો તો શું, મહિનાઓ પર્યન્ત એ જીવ તાજું ને તાજું અને અતિ સ્વચ્છ રહે છે.

જીવનજીવ ખલાસ થતાં વ્યક્તિએ શાસ્ત્રીજીનો ટુપ્પટુમાં સમ્પર્ક સાધી નવું જીવ અભિમન્ત્રિત કરાવવાનું રહે છે. એમાં ધરનું સાદું પાણી ઉમેરી શકાતું નથી. એક શેર દૂધમાં એક શેર પાણી ઉમેરતાં દૂધની જેવી ગુણવત્તા થાય એવી ગુણવત્તા જીવની થવા પામે છે જે વ્યક્તિને માટે જીવ અભિમન્ત્રિત કરાવ્યું હોય તેનાથી જ એ જીવ લઈ શકાય છે, ખીજીથી નહિ. એક જ ધરની દરેક વ્યક્તિએ આવશ્યકતા હોય તો જૂદું જૂદું જીવ અભિમન્ત્રિત કરાવીને લેવું આવશ્યક છે. જીવ શરૂ કરો ત્યારથી દરરોજ, નિયમિત પૂ. શ્રીના આદેશ અનુસાર લેવું જરૂરી છે. જીવ લેવામાં કોઈ અન્તરાય ન આવે તે જરૂરી છે.

સ્ત્રીઓ માસિક ધર્મમાં હોય ત્યારે જીવને અડકે નહિ, પણ કોઈ પાસેથી લઈ શકાય છે.

જીવનજીવની સાથે પૂ. શાસ્ત્રીજી, જે સૂચનો કરે તે લેવાં અનિવાર્ય-આવશ્યક છે.

સાથે સાથે ગાયત્રી-મંત્રજપ પણ એટલાં જ અનિવાર્ય ને આવશ્યક છે કારણ કે ગાયત્રી-મન્ત્રના ઉચ્ચારણ દ્વારા શરીરમાં સાત્ત્વિક આંદોલનોની સાથે એક પ્રકારની શક્તિ ઉત્પન્ન થાય છે, જે શક્તિ દ્વારા રોગી પ્રતિકારકશક્તિ મેળવીને રોગમાંથી મુક્તિ કે રાહત મેળવે છે.

શક્તિપ્રદાનની સારવાર

તખીખી નિદાનની પરિસીમા વટાવી ચૂકેલા શારીરિક-માનસિક અસાધ્ય રોગો માટે જીવનજીવ ઉપરાંત શાસ્ત્રીજી શક્તિપ્રદાનની

સારવાર માતાજીના આદેશ અનુસાર આપે છે. આ રોગોમાં વંધ્યત્વ, મધુપ્રમેહ, કેન્સર, પ્લડપ્રેસર, લકવો, વા, હૃદયરોગ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. આવા રોગો માટે જ્યારે તખીખી ઉપચારો કારગત નથી નીવડતા અને વ્યક્તિએ માત્ર પ્રારબ્ધ પર જ આધાર રાખી ગેસવાનો વારો આવે ત્યારે પોતાના સર્વ ભૌતિક પ્રયત્નોથી થાકેલો-દારેલો માનવી શાસ્ત્રીજીના આશિષ અને માર્ગદર્શન મેળવવા આવે છે, મા ગાયત્રીને શરણે આવે છે. શાસ્ત્રીજી એવા ગંભીર કેસોને માતાજીના આદેશ અનુસાર સારવાર આપે છે. રોગોને જડમૂળમાંથી નાબૂદ કરવાનો પ્રયત્ન કરે છે. માતાજીની કૃપાથી દર્દી પોતાના દર્દમાંથી મુક્તિ કે રાહત મેળવે છે.

શક્તિપ્રદાનની સારવાર આપવા માટે શાસ્ત્રીજી દરેક વ્યક્તિને અગાઉથી સમય આપી ઘેર બોલાવે છે. એમને ત્યાં માતાજીનો અલગ ઓરડો છે. ઓરડામાં એક પલંગ છે. એના પર તેઓ દર્દીને સુવડાવે છે. દર્દીના માથા તરફ માતાજીની એક છબી છે. એની નીચે લાલ, લીલો, વાદળી અને પીળો એમ ચાર રંગના ચાર ગોળા સારવાર દરમ્યાન શાસ્ત્રીજીની આંતરસ્કુરણ મુજબ ઝપૂકતા રહે છે. સાથે જ એક વાઇબ્રેશન-સ બોક્સ (આંદોલન પ્રસારણ પેટી) છે. એમાં એક ગોળો છે. એની પાછળ ગાયત્રી-મન્ત્ર છે. એનો પ્લેગ વીજળીના પ્લેગ સાથે જોડેલો છે. સારવાર દરમ્યાન એ પ્લેગની સ્વીચ ઓન કરી દર્દીના શરીરમાં શાસ્ત્રીજી માતાજીની શક્તિનાં, ગાયત્રી મન્ત્રનાં સ્પંદનો દાખલ કરે છે, એમાંથી દર્દીને અનેરી શક્તિ પ્રાપ્ત થાય છે. બાજુમાં જ માતાજીનું એક મંદિર છે. મંદિરની લાઈટ પણ સારવાર દરમ્યાન ચાલુ રહે છે. એ પ્રકાશમાંથી શાસ્ત્રીજીને માતાજી દ્વારા પ્રેરણા ને શક્તિ પ્રાપ્ત થતી રહે છે, જેના દ્વારા શાસ્ત્રીજી વ્યક્તિને રોગની ગર્તામાંથી બહાર લઈ આવે છે. મન્ત્રનાં સ્પંદનો દ્વારા દર્દીમાં એક અનોખી રોગ-પ્રતિકારશક્તિનો સંચાર થાય છે અને દર્દી સાજો થાય છે.

માતાજીની છપ્પી સન્મુખ બે હાથ જોડી, આંખો બંધ કરી જિંડા અન્તઃકરણથી અભ્યર્થના કરતા જિલા રહેલા શાસ્ત્રીજી દર્દીના રોગને જડમૂળમાંથી નાબૂદ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. દર્દી સારો થાય ત્યારે શાસ્ત્રીજી એને મા ગાયત્રીની કૃપાપ્રસાદી સમજી એ યશ માને ચરણે ધરી દે છે !

કર્મની મહત્તા

વ્યક્તિના વૈયક્તિક પ્રશ્નોનો ઉકેલ લાવવા, રોગોમાંથી મુક્ત થવા માટે વ્યક્તિનું આ ભવનું તેમ જ પૂર્વ ભવનું કર્મ અત્યંત મહત્વનો ભાગ ભજવે છે, તેવું પૂ. શાસ્ત્રીજીનું મન્તવ્ય છે. તેઓ હંમેશ કહે છે કે દરેક વ્યક્તિએ કરેલાં કર્મોનાં ફળ તો ભોગવવાં જ પડે છે. પોતાના કોઈપણ ઇષ્ટની કે ગાયત્રીની ઉપાસના દ્વારા, (ઉપાસના માત્રથી) વ્યક્તિનાં અસત્ કર્મો કપાય છે તેમ જ સત્કર્મોમાં અભિવૃદ્ધિ થાય છે. તદનુસાર વ્યક્તિનું જીવન સુખ-દુઃખના આરોહ-અવરોહ-માંથી પસાર થઈ મોડું કે વહેલું સમૃદ્ધિ અને સમુત્થિને પામે છે અને ત્યાં સુધી ઉપાસકે-વ્યક્તિએ ધીરજ રાખવી પડે છે.

*

અતિ તેજસ્વી, સદા પ્રસન્ન મુખમુદ્રા, ગાયત્રી-મંત્રમાં સદા લીન રહેતા શાસ્ત્રીજી સામાન્ય વ્યક્તિ જેવા જ લાગે. એમનો પોષાક સામાન્ય લોકોના ટોળામાં બેઠેલા શાસ્ત્રીજીને અજ્ઞાણી વ્યક્તિ ઓળખી જ ન શકે, કારણ કે અત્યાર સુધી આપણા ચિત્તમાં સન્ત-મહાત્મા વિશેની એક ટુઢિંગત છાપ-માન્યતા ધર કરી ગઈ છે. આપણે સન્તો-સિદ્ધપુરુષોને હંમેશ ભગવાં વચ્ચે, લાંબી દાઢી, લાંબા વાળ, કપાળે ભસ્મ, ગંભીર મુખમુદ્રા અને ઉપદેશાત્મક વાણીપ્રવાહના પરિવેશથી જ ઓળખવા ટેવાયેલા છીએ. પરન્તુ આ માન્યતા શાસ્ત્રીજીની ખાખતમાં સાવ ખોટી છે. એક સદ્ગૃહસ્થને સહજ એવો પોષાક - કવચિત્ પેન્ટ,

શર્ટ, કવચિત્ સૂટ-બૂટ-ટાઈ, પ્રસ ગોપાત અખોટિયું-ધોતિયું અને કફનીથી ઓપતા અને હાલ તે સામાન્ય રીતે હરહંમેશ ટ્વેટ કફની-પાયજામો પરિધાન કરેલ શાસ્ત્રીજનું દર્શન અલૌકિક અને દિવ્ય બની રહે છે. એમના સમસ્ત અસ્તિત્વમાંથી અલૌકિકતા-દિવ્યતા-સૌમ્યતાની આભા રેલાતી રહે છે. એમની આંખોમાંથી હરહંમેશ પોતાની સમીપ આવતાં દીન દુઃખિયાંઓ પ્રતિ આશિષની અમીધારા વરસતી રહે છે. એમનો સ્વભાવ ખૂબ જ સરળ, નિખાલસ, પ્રેમાળ ને હસમુખો છે. જે જે વ્યક્તિઓ પોતાની મુશ્કેલી, દુઃખ, ચિન્તા સાથે એમની પાસે જાય છે, તે એમની સમીપ જતાં, ને જઈને એસતાં જ એમના પ્રસન્ન, હસમુખા ચહેરાનાં દર્શન કરીને જ વ્યક્તિનું અડધું દુઃખ મટી જાય છે. વ્યક્તિના મનનું શાસ્ત્રીજ સમ્પૂર્ણપણે સમાધાન કરી આપે છે, તેનામાં શ્રદ્ધાનો નવો સંચાર કરી આપે છે. મા ગાયત્રીના આદેશ અનુસાર માર્ગદર્શન આપે છે. માતાજીનો આદેશ જ એમને માટે આખરી રહે છે. માતાજીના આદેશ વિના તેઓ નાનું-મોટું કોઈ કાર્ય કરતા નથી. તેઓ મિતભાષી છે. કોઈ સાથે ખાસ વાત નથી કરતા, છતાં એમનો અવાજ-એમની વાણીમાં એક અનેરી મીઠાશ અને આત્મીયતાનો અનુભવ થાય છે, જે વ્યક્તિમાં નૂતન આશાનો સંચાર કરે છે. એમનું દર્શન અને વાણી પાપી કે નાસ્તિકને પણ સન્માર્ગે વાળી આસ્તિક બનાવવા સમર્થ છે.

શાસ્ત્રીજના કાર્યનો આ વૈયક્તિક અભિગમ સામ્પ્રત સમયના મનુષ્ય માટે આશીર્વાદરૂપ અને અતિ ઉપકારક છે, કારણ કે આ યન્ત્ર-યુગના માનવીનું જીવન અતિ જટિલ છે. તેને માનસિક શાન્તિ નથી, તેમ જ તેના જીવનમાં અંગત, સામાજિક, કૌટુંબિક, આર્થિક, શારીરિક-માનસિક એવા અનેક પ્રશ્નો-રોગોને કારણે તે માનસિક શાન્તિ ખોઈ ખેઠો છે, તે મૂંઝવણમાં-આપત્તિઓમાં અટવાયા ઠરે છે, જેનું કોઈ નિરાકરણ નથી આવતું, એમાંથી મુક્ત થવા કોઈ માર્ગ નથી જડતો. જીવનની આધિ, વ્યાધિ, ઉપાધિથી સંવ્રસ્ત મનુષ્ય હાંફ

શોધે છે, શાંતિ શોધે છે. એને સાચા સહૃદયીની જરૂર છે. એના જીવનનો બોજ કોઈક દૂર કરે એવા સ્નેહી-સ્વજનની જરૂર છે. માણસને પોતાના સ્નેહી-સ્વજનો પણ જ્યારે મદદરૂપ ન થઈ શકતા હોય, એઓ પણ એને મદદ કરવા લાચાર બની ચૂક્યા હોય, એઓની મદદનું કોઈ સત્પરિણામ ન આવતું હોય, ત્યારે માનસિક શાન્તિ પ્રાપ્ત કરવા, જીવનના પ્રશ્નો સુલઝાવવા માટે ઈશ્વરની શરણાગતિ સ્વીકારવા સિવાય બીજો કોઈ ઉપાય નથી. એ જ એક માત્ર તરણોપાય બની શકે છે. આજના મનુષ્યના સ્વાર્થની કોઈ સીમા નથી, તેમ જ માનવમન અતિ સંકુચિત છે. તેના તરફથી મળતી મદદ કે માર્ગદર્શનમાં સ્વાર્થ ભળવાનો કે પોતાના અંગત ગમા-આણગમા, રાગ, દ્વેષ ભળવાનો પૂરો સંભવ રહે છે ત્યારે શાસ્ત્રીજી જેવા સિદ્ધ-પુરુષ-સન્તનું માર્ગદર્શન તેમ જ આશીર્વાદ મનુષ્યને ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક ઉભય રીતે કલ્યાણકારક ને શ્રેયસ્કર બની શકે છે. કારણ કે સન્તો વ્યક્તિ, પદાર્થ કે પરિસ્થિતિની પેલે પારનું, તદાંતર્ગત સત્ય-રહસ્યનો પોતાની ઉપાસનાના બળે, આત્મિક શક્તિના બળે, તાગ પામી શકે છે. વ્યક્તિના આ ભવનાં કે પૂર્વ ભવનાં કર્મોનો-તેના પ્રારબ્ધનો તાગ મેળવી શકે છે અને આરામ્ય ઇષ્ટ તત્ત્વ સાથેના પ્રત્યક્ષ અનુસંધાન દ્વારા તેમને જે આદેશ-સંકેત-પ્રેરણા પ્રાપ્ત થાય તેમનુસાર જ તેઓ વ્યક્તિને-ઉપાસકને માર્ગદર્શન આપે છે અને વળી તે સમ્પૂર્ણપણે નિઃસ્વાર્થ ને નિરપેક્ષ હોય છે.

શાસ્ત્રીજી પણ આ રીતે જ પોતાની સમીપ આવનાર પ્રત્યેક વ્યક્તિને માર્ગદર્શન આપે છે તેમ જ ગાયત્રી-ઉપાસના કરવાનો આદેશ આપે છે. તેમ કરતાં કોઈ પણ વ્યક્તિનું કાર્ય પાર પડે ત્યારે તેનો યશ તેઓ પોતે નથી લેતા, પણ એને મા ગાયત્રીની કૃપા કહી ઝાળખાવે છે. એમનું ચિત્ત સદા મા ગાયત્રીના સ્મરણમાં જ લાન રહે છે. તેઓ જે કંઈ બોલે છે તે સત્ય બનીને જ રહે છે. એમનામાં

લેશ માત્ર અહમ્ભાવ નથી. તેઓ નિર્ભય, નિર્મોહી, નિરહંકારી, અત્યંત વિનય, નિખાલસ અને પ્રેમાળ છે. આપણા મનની વાત કહેવાનો વિચાર માત્ર કરતાં હોઈએ ત્યાં જ તેઓ સામેથી આપણા મનની વાત કહી દે છે અને સામે ચાલીને આપણી મૂંઝવણોનું નિરાકરણ કરી આપે છે.

પૂ. શાસ્ત્રીજીને મળવા, દર્શન કરવા, માર્ગદર્શન મેળવવા સેંકડો વ્યક્તિઓ આવતી રહે છે, એ સર્વને તેઓ આવકારે છે. પ્રત્યેકને અંગત મુલાકાત આપી સચોટ માર્ગદર્શન આપે છે. શાસ્ત્રીજી અતિ મિતલાષી છે. તેઓ કોઈ સાથે વધારે વાત નથી કરતા પણ મુદ્દાની વાત એ છે કે એમને એક જ વાક્ય કે શબ્દમાં પણ સમગ્ર પરિસ્થિતિનો ખ્યાલ આવી જાય છે. વ્યક્તિનું ચારિત્ર્ય, તેનાં કર્મોનું ટેલિવિઝન શાસ્ત્રીજીની આંખો સમક્ષ ફિલ્મનાં દર્શ્યોની જેમ રજૂ થઈ જાય છે, તે તેઓ સમસ્ત પરિસ્થિતિનો તાગ મેળવી લે છે.

આ ભૌતિકતાની વાત થઈ.

આધ્યાત્મિકતાની દૃષ્ટિએ વિચારીએ તો ગાયત્રી-ઉપાસનાના સ્મરણ ને લોકભોગ્ય સ્વરૂપનું તેમણે નિદર્શન કર્યું છે. ભક્તિના સાર્વિક સ્વરૂપનું ને સ્મરણ રાહનું નિદર્શન કર્યું છે. માતાજીની સમીપ પહોંચવા, પરમાત્માની પ્રાપ્તિ માટે તેઓ સીધા સેતુ સમાન છે. પરમ તત્ત્વની પ્રાપ્તિ માટે તેઓ રાજમાર્ગનું નિદર્શન કરી રહ્યા છે. ભૌતિકતાની વાતો બાજુએ મૂકીને, જેમણે કેવળ ઉપાસના-ભક્તિ કરવી છે તેમને પણ તેઓ ગાયત્રી-મન્ત્રનો જ અનુરોધ કરે છે. તેઓ કહે છે કે, નિયમિતતા અને સાતત્ય એ કોઈ પણ પ્રવૃત્તિની આધારશિલા છે. અવ્યવસ્થિત આયોજનથી નુકસાન તો નથી, પણ ખાસ ફળલાભ નથી તેમ અવ્યવસ્થિત ઉપાસનાથી પણ નુકસાન તો નથી જ. લાભ તો છે જ, પણ ચોક્કસ આયોજનપૂર્વકની ઉપાસના વ્યક્તિને માતાજીની વધુ સમીપ ત્વરાથી લઈ જાય છે. તેથી ઉપાસના-ભક્તિ કરવા ઇચ્છ-

નાર પ્રત્યેક વ્યક્તિ ગાયત્રી-મહામંત્રની ત્રણ માળા દરરોજ પોતાના નિત્યક્રમમાં ફરજરૂપે વણી લે તે જરૂરી છે. આ તેમનો એક માત્ર ને આખરી આદેશ છે, જે અવિસ્મરણીય છે અને સમસ્ત માનવજાત માટે ઉપકારક ને શ્રેયસ્કર છે, તેથી તેમના એ આદેશને ચિરંજીવ બનાવી રાખીએ.

પૂ. શાસ્ત્રીજી અમદાવાદમાં દરરોજ બપોરે બાર વાગ્યાથી એકસેા એક વ્યક્તિને વ્યક્તિગત મુલાકાત આપે છે. શનિ-રવિ તેમજ જાહેર રજના દિવસે મુલાકાત બંધ રહે છે. તેમની મુલાકાતનું સ્થળ: 'નીલોષા' બંગલો, ત્રિમૂર્તિ સોસાયટી, ગવર્નમેન્ટ પાંચ બંગલા પાસે, ગુલબાઈ નો ટેકરો, અમદાવાદ-૧૫.

જીવનજી લેવા ધ્યનરે સ્વચ્છ, ખાલી, મોટી બાટલી સાથે લઈ જવી જરૂરી બની રહેશે.

જેને જાતનું અભિમાન નથી, રૂપનું અભિમાન નથી, લાલનું અભિમાન નથી, પંડિતાર્થનું અભિમાન નથી, અને જે સર્વ પ્રકારનાં અભિમાન છોડીને ધર્મધ્યાનમાં રત છે તે સાધુ છે.

— મહાવીર સ્વામી

: ૨ :

ગાયત્રી ઉપાસના અંગે જ્ઞાન અને માર્ગદર્શન

ગાયત્રી-ઉપાસના અંગેનું માર્ગદર્શન, ગાયત્રી-ઉપાસકોના મૂંઝવતા પ્રશ્નોના પ્રત્યુત્તરો અત્રે આપવામાં આવ્યા છે, જેથી વાયકોની-ઉપાસકોની મૂંઝવણો દૂર થશે અને તેમને ગાયત્રી-અભિમુખ બનાવવામાં ઉપયોગી થશે.

સ૦ - ગાયત્રી એટલે શું ?

જ૦ - ગા-સર્વગામિની શક્તિ, યત્રી - નિયમન કરનાર. પરબ્રહ્મની સર્વવ્યાપી શક્તિ જે સર્વત્ર ગમન કરે છે, અને ક્રિયા માત્ર છે, તેને જે નિયમનમાં રાખે છે તે ગાયત્રી.

ગકારો ગતિદઃ પ્રોક્ત અકારો વિણ્ણુઃ સ્વયમ્ ।

ત્રસ્ત્રાતા ચ તથા વિદ્ધિ ઇકાર ઇશ્વર ઇશ્વરઃ સ્વયમ્ ॥

ગ - ગતિ આપનાર, અ - વિણ્ણુનું પરમ પદ,

ત્ર - રક્ષણ કરનાર, ઇ - સાક્ષાત્ ઇશ્વર.

પરબ્રહ્મમાં જે ગતિ કરાવે છે અને ગતિ કરી જે રક્ષણ કરે છે તે ગાયત્રી કહેવાય.

સ૦ - ત્રિપદા ગાયત્રી એટલે શું ?

જ૦ - ગાયત્રી-મંત્રની શરૂઆતમાં, મધ્યમાં અને અંતમાં ઐ આવે એટલે કે ત્રણ ઐ વાળા ગાયત્રી-મંત્રને ત્રિપદા ગાયત્રી-મંત્ર કહેવામાં આવે છે.

હું ત્રિપદા ગાયત્રી-મહામંત્રનો અનુરોધ કરું છું.

સ૦ - ગાયત્રી-મંત્રનો શબ્દાર્થ અને ભાવાર્થ સમજાવશો ?

જ૦ - ઊં - હે પરમાત્મા, પ્રણવખીજ.

ભૂઃ — જે સત્ સ્વરૂપ છે, ત્રણે કાળમાં જેનો નાશ નથી, પ્રાણધાર છે.

ભુવઃ — જે જ્ઞાનસ્વરૂપ છે.

સ્વઃ — જે આનન્દસ્વરૂપ છે.

તત્ — તે પરમાત્મા.

સવિતુર્ — તે સૂર્યનારાયણ છે. બ્રહ્માંડને ઉત્પન્ન કરનાર છે.

વરેણ્યમ્ — જે ઉપાસના કરવા લાયક છે.

ભર્ગો — તેનું પાપનાશક તેજ.

દેવસ્ય — જે પ્રકાશ સ્વરૂપ છે.

ધીમહિ — તેનું ધ્યાન ધરીએ છીએ.

ધિયો — બુદ્ધિ ને વિચારોની.

યો — એ પરમાત્મા.

નઃ — અમને.

પ્રચોદયાત્ — પ્રેરણા આપો.

ગાયત્રી મંત્રનો ભાવાર્થ :

હે રક્ષક ! પ્રાણધાર ! દુઃખનાશક ! આનંદદાયક ! પ્રહણ કરવા યોગ્ય, જગદુત્પાદક, સર્વશ્રેષ્ઠ અને શુદ્ધ પાપનાશક ! તેજ સ્વરૂપનું અમો ધ્યાન ધરીએ છીએ. (અમારા હૃદયમાં ધારણ કરીએ છીએ.)

કે હે સવિતાદેવ, અમારી બુદ્ધિને શુદ્ધ સન્માર્ગમાં, શુભ કર્મોમાં પ્રેરણા કરો. (અમારી બુદ્ધિમાં આપનું જ્ઞાન સ્થિર થાય.)

મહામંત્ર ગાયત્રીની શરૂઆતમાં ઐં નું ઉચ્ચારણ કરવું જરૂરી છે. કારણ ઐં સ્વયં ઈશ્વરનું પ્રતીક નામ છે.

ભૂઃ ભુવઃ સ્વઃ આ ત્રણ બ્રાહ્મપતિઓ-વેદોનો અર્ક છે. જે ગાયત્રી-મંત્રમાં સૂર્યના તેજના (ભર્ગ) વિશેષણરૂપે વપરાયેલ છે, જે ત્રણે લોકમાં વ્યાપ્ત છે. સૂર્ય પ્રાણશક્તિનું પ્રતીક છે, તેથી સૂર્યનારાયણના સાન્નિધ્યમાં ગાયત્રી મંત્રજપ કરવાનો વેદકાલીન અનુરોધ છે. સૂર્ય પ્રકાશનું રૂપ છે તેથી બુદ્ધિમાં જ્ઞાન પ્રગટે છે અને પ્રાણ શક્તિનો - ગાયત્રીનો સાક્ષાત્કાર થાય છે.

સ૦ - ગાયત્રી-મંત્ર આખો બોલવો જરૂરી છે ?
 ‘ૐ ભૂભુવઃ સ્વઃ’ કે, ‘જય ગાયત્રી મા, જય ગાયત્રી મા’ બોલીએ તો ન થાલે ?

જ૦ - ગાયત્રી-મંત્રમાં ચોવીસ અક્ષરો છે. આ ચોવીસ અક્ષરોનું માનસિક કે શાબ્દિક ઉચ્ચારણ જરૂરી છે. વેદકાલીન વૈજ્ઞાનિક ઢબે તેનું નિરૂપણ કરવામાં આચ્યુ છે, અને મનુષ્ય શરીરમાં તેનું વ્યવસ્થિત સ્થાન નિર્માણ થયું છે. એટલે જ્યારે જ્યારે મંત્ર બોલાય છે ત્યારે ત્યારે તેનો પ્રત્યેક શબ્દ તેના નિર્મિત સ્થાન સાથે અથડાય છે અને સંગીતમય ગુંજારવ-આદોલનો ઉત્પન્ન કરી એક પ્રકારનું સાત્ત્વિક ને પ્રભાવશાળી વાતાવરણ તૈયાર કરે છે.

ગાયત્રી-મંત્રના શબ્દોની કમબંધ ગૂંથણી એ એની એક આગવી વિશિષ્ટતા છે, જેને કારણે એક અદ્ભુત શક્તિપ્રવાહ ઉત્પન્ન થાય છે.

ઐતિહાસિક ભક્તિપ્રચુર પ્રસંગો જોઈએ તો નરસિંહ મહેતાએ ગાયેલ મહાદ્વાર રાગથી વરસાદ વરસ્યો હતો. તાનસેને ગાયેલ દીપક

રાગથી દીવાઓ પ્રગટી ઊઠ્યા હતા. કૃષ્ણની મોરલીનો નાદ સાંભળી ગોપીઓ-ગાયો ડોલવા લાગી હતી.

જેમ જેમ ગાયત્રી-મંત્રનો લયબદ્ધ શારીરિક-માનસિક ઉચ્ચાર થતો જશે તેમ તેમ સમગ્ર અસ્તિત્વમાં એક પ્રકારની આહ્લાદકતા, પવિત્રતા, સાત્ત્વિકતા ઉત્પન્ન થતી જશે, શક્તિનો પ્રવાહ ઉત્પન્ન થતો અનુભવાશે, જે દ્વારા માનસિક શાંતિ અને આનંદનો અનુભવ થશે. આજે શાંતિ અને આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો આ જ એક માત્ર ઉપાય છે.

આથી આખા ગાયત્રી-મંત્રનું લયબદ્ધ ઉચ્ચારણ કરવું અનિવાર્ય ને આવશ્યક છે. મંત્ર ન આવડતો હોય તો શીખી લેજો. કક્કો-બારાખડીના જ એ અક્ષરો છે.

સ૦ - ગાયત્રી માતાને પાંચ મુખો શા માટે ?

જ૦ - ગાયત્રી માતાનાં પાંચ મુખોમાં અસંખ્ય રહસ્યો અને તત્ત્વો છુપાયેલાં છે :

(અ) પાંચ દેવતાઓ ગાયત્રીનાં શક્તિકેન્દ્રો કહેવાય છે :

ૐ એટલે ગણેશ,
વ્યાહતિઓ એટલે ભવાની,
પ્રથમ ચરણ એટલે બ્રહ્મા,
બીજું ચરણ એટલે વિષ્ણુ,
ત્રીજું ચરણ એટલે મહેશ.

(બ) ચાર વેદ અને પાંચમો યજ્ઞ એમ ગાયત્રીનાં પાંચ મુખ, જેમાં સધળું જ્ઞાન, વિજ્ઞાન, ધર્મ, કર્મ બીજરૂપે કેન્દ્રિત થયેલું છે.

(ક) આત્માના પાંચ કોષો છે, જેમાં જીવ બંદીવાન થઈ ગયો છે : અન્નમય કોષ, પ્રાણમય કોષ, મનોમય કોષ, વિજ્ઞાનમય કોષ, અને આનન્દમય કોષ.

ઉ/૨

કોપ એટલે ખળનો. આત્માના આ પાંચ કોષોમાં અમૂલ્ય અદ્ભુત ખળનો છુપાયેલો છે.

આ પાંચ કોષો સિદ્ધ કરવાથી અગણિત સુખસંપત્તિ મેળવી શકાય છે અને સ્વર્ગીય સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે. કામધેનુ સાક્ષાત્ આપણી સમક્ષ હાજર રહે છે. યોગી લોકો, ઉપાસકો આ અનન્ત આનન્દની પ્રાપ્તિ માટે જ તપ કરતા હોય છે. દેવતાઓ આ આનન્દને માટે જ મનુષ્યદેહ ઝંખતા હોય છે.

પાંચ કોષ, પાંચ તત્ત્વ, પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયો, પાંચ કર્મેન્દ્રિયો, પાંચ પ્રાણ, ઉપપ્રાણ, પાંચ તન્માત્રા, પાંચ યજ્ઞ, પાંચ દેવ, પાંચ યોગ, પાંચ અગ્નિ, પાંચ અંગ, વર્ણ, સ્થિતિ, અવસ્થા વગેરે અનેક પાંચ ચક્રો ગાયત્રીનાં પાંચ મુખો સાથે સંબંધ ધરાવે છે. એને સિદ્ધ કરનાર પુરુષાર્થી ઋષિ, રાજર્ષિ, બ્રહ્મર્ષિ, મહર્ષિ અને દેવર્ષિ કહેવાય છે.

આત્માની ઉન્નતિની આ પાંચ કક્ષાઓ છે તે પાંચ ભૂમિકાઓ છે. જે વ્યક્તિ જે ભૂમિકાને સિદ્ધ કરે તે કક્ષાનો તે ઋષિ કહેવાય.

સ૦ - ગાયત્રી માતાને કમળનું આસન અને હંસનું વાહન શા માટે ?

જ૦ - કમળ એ પવિત્રતાનું સ્ત્રોત છે. જળમાં રહેવા છતાં પણ જળનો સ્પર્શ પામી શકતું નથી. સુંદરતા, મુલાયમતા, પવિત્રતા આ કમળ પુષ્પની વિશેષતા છે એટલે મા ગાયત્રીએ તેનો આસન તરીકે સ્વીકાર કર્યો છે.

વિષ્ણુની નાભિમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ કમળમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ બ્રહ્મા કે જેમણે સૃષ્ટિનું સર્જન કર્યું, વેદોની ઉત્પત્તિ કરી અને ઉત્પન્ન કરેલી સૃષ્ટિમાં જે શક્તિ દ્વારા પ્રાણ પૂર્યા તે ગાયત્રી-સાવિત્રી શક્તિ. આમ આઘ શક્તિ મા ગાયત્રીએ સૃષ્ટિના પ્રથમ પુષ્પ કમળ

પર પોતાનું આસન લીધું. બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ સૃષ્ટિના રક્ષણાર્થે પોતાના વ્યક્તિગત અંશમાંથી એક શક્તિ ઉત્પન્ન કરી જે આવ શક્તિ, દુર્ગા કે ગાયત્રી કહેવાય છે.

હંસ એ પવિત્રતા અને સાર્વિકતાનું પ્રતીક છે. હંસ મોતીનો ચારો ચરે છે એટલે કે સાર્વિક આહાર-વિહાર કરે છે. સુંદરતા, પવિત્રતા, શુદ્ધિ એ હંસની વિશિષ્ટતા છે. માટે તેનો વાહન તરીકે સ્વીકાર થયેલો છે.

સ૦ - ગાયત્રીની દૈનિક ઉપાસના વિશે માર્ગદર્શન આપશો ?

જ૦ - ગાયત્રીની દૈનિક ઉપાસના માટે ત્રિપદા ગાયત્રી-મહામંત્ર

ॐ ભૂભુવઃ સ્વઃ ॐ તત્સવિતુર્વરેણ્યં
ભર્ગોદેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત્ ॐ ॥

—ની ત્રણ માળાને નિત્યકર્મમાં અનિવાર્યપણે વણી લેવી જોઈએ. એટલે કે ત્રિપદા ગાયત્રી-મંત્રની ત્રણ માળા દરરોજ કરવી જ જોઈએ. કારણ કે સાવ ઓછા સમયમાં મનની એકાગ્રતા સધાવી કે ચિત્તની શુદ્ધિ થવી દુષ્કર છે એટલે ત્રણ માળાનું સૂચન હું કરું છું. પણ જેમણે જનોઈ ધારણ કરી છે તેવી વ્યક્તિએ દરરોજ અગિયાર માળા કરવી જ જોઈએ. નહીં તો રોજ એને અગિયાર-અગિયાર માળાનું દેવું ચઢવું જાય છે.

માળા ફેરવવા માટે એકસો આઠ મણકાની-તુલસીની, ડુદ્રાક્ષની-માળા ચાલે પણ એનું એટલું બધું મહત્ત્વ નથી. મહત્ત્વ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિનું છે. ઉપાસના ગાયત્રીની હોય કે પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટ દેવની હોય, સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાપૂર્વક, શરણાગતિભાવે, મા-બાળકનો સમ્યન્ધ કેળવી ગાયત્રી જપ કરવા-ઉપાસના કરવી.

ઉપાસના કરતી વેળા કોઈ પણ પ્રકારની શરત માતાજી આગળ- પોતાના ઇષ્ટ દેવ સમક્ષ ન મૂકવી કે મારું આ કામ થશે તો હું આમ કરીશ કે તેમ કરીશ. એવી શરત મૂકવાથી મનુષ્યે એને માટે પૂરેપૂરી સંજ્ઞતા-લાયકાત કેળવવી પડે છે. એ શેઠ-નોકરના સમ્બન્ધ જેવી વાત થઈ. નોકર જેવું કામ કરે તેવો તેને પગાર મળે. એટલે સારો પગાર મેળવવા કામ તો સારું કરવું જ પડે. એટલે ચોક્કસ પ્રકારનું કામ કરવા આપણે બંધાઈ જઈએ છીએ. જે મા-બાળકનો સમ્બન્ધ કેળવીએ તો માને તો પોતાના બાળકની બધી જ જરૂરિયાતની ખબર હોય છે. મા પોતાના બાળકની સતત કાળજી લેતી હોય છે. બાળકની કાલીઘેલી ભાષા મા તરત જ જાણી જાય છે ને તે પ્રમાણે તેની જરૂરિયાત પૂરી કરે છે, કાળજી લે છે. એ જ રીતે માતાજી સાથે, પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટ દેવ-દેવી સાથે મા-બાળકનો સંબંધ કેળવવાથી મનુષ્યની-સાધકની જરૂરિયાતો આપોઆપ આવી મળે છે. તેની મૂંઝવણો, આપત્તિઓ આપોઆપ દૂર થઈ જાય છે. માત્ર આવશ્યકતા છે શ્રદ્ધા અને શરણાગતિની.

ઉપાસના કરવા માટે બ્રાહ્મિમુહૂર્ત એટલે કે સવારના ચારથી સાતનો સમય સર્વોત્તમ છે. એટલું વહેલું ન બને તો બને એટલી વહેલી સવારે માતાજીની છબી સામે પૂર્વાભિમુખ દર્ભાસન (દર્ભના આસન પર બીજું આસન પાથરી શકાય) પર બેસી શક્ય અને સુલભ હોય તો ઘૂંટણો અગરબત્તી કરી, સ્થળ ને સમય નક્કી કરી એકસો આઠ મણકાની માળા ફેરવવાનો નિત્યક્રમ રાખવો.

મારી પોતાની માન્યતા એવી છે કે વિધિવિધાનની કોઈ અનિવાર્યતા નથી. જેમને આવડત ને સૂઝ હોય તેઓ ભલે કરે, પણ વિધિવિધાનમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા જતાં મૂળ વાત બુલાઈ જવાય છે અથવા તે તરફ લક્ષ્ય ન આપી શકાય અને વળી મનમાં ભીતિ કે સંદેહ રહે છે કે કંઈ બૂલ થાય અને ખોટું પરિણામ આવે તો ? આમ વિધિવિધાનનું કોઈ મહત્ત્વ નથી. મહત્ત્વ છે માત્ર શ્રદ્ધા અને શરણાગતિનું.

બાળક માટે માનો પ્રેમ-વાત્સલ્ય હરહંમેશ કોઈ પણ સંજોગોમાં એકસરખા જ રહે છે. બાલ્યાવસ્થામાં બાળક પોતાની બાળકીડામાં મસ્ત બનીને રમતું હોય છે ત્યારે બાળકની માતા-તેના વડીલો-તેની પૂરેપૂરી કાળજી લે છે. તેની કાલીઘેલી ભાષા સમજી જાય છે. પણ જેમ જેમ બાળક સમજણું થતું જાય, ઉંમરલાયક થાય ત્યારે મા માટે, વડીલો માટે, તેણે એકસ પ્રકારે માન-આદર-સત્કાર કેળવવાં પડે છે ને તેમની સેવા કરવી પડે છે. ત્યારે પણ માનો પ્રેમ, ઉત્કટતા તો એવાં ને એવાં જ હોય છે. આપણે સૌ આધ્યાત્મિક જગતનાં, વેદજનનીનાં બાળકો છીએ. આધ્યાત્મિક જગતમાં આપણે તો કેવળ હજી પગરણ જ માંડી રહ્યાં છીએ. પાણીને ભૂ અને ખોરાકને મમ કહેતા બાળકની જેમ આપણે પણ આપણી કાલીઘેલી ભાષામાં માતાજી પ્રત્યે આપણો ભાવ, પ્રેમ વ્યક્ત કરતાં હોઈએ છીએ. માતાજી-પરમાત્મા તો ભાવના ભૂખ્યા હોય છે અને જ્યાં ભાવ, પ્રેમ, માન, આદર, સત્કાર હોય ત્યાં કોઈ પણ પ્રકારનો શિષ્ટાચાર ગૌણ બની જાય છે. એટલે મુખ્યત્વે પ્રેમ અને ભાવને જ કેળવવાની જરૂર છે.

સ૦ - પૂજા વખતે, કે મંત્રજપ વખતે મંત્રના ઉચ્ચારણમાં કે કોઈ અન્ય ભૂલ થાય તો સાધકનું કશું અહિત થાય ખરું કે ?

જ૦ - મોટા ભાગના મનુષ્યોમાં, સાધકોમાં આ જાતની માન્યતા પ્રવર્તે છે કે કોઈ ભૂલ થાય તો અહિત થાય. મારું સ્પષ્ટપણે માનવું છે કે, શ્રદ્ધા અને શરણાગતિથી મા-બાળકનો સમ્બન્ધ કેળવીને જપ કરતાં હોઈએ તો કશું જ અહિત થતું નથી. આપણે સમ્પૂર્ણ નિષ્કામ અને નિરપેક્ષ ભાવે ઈશ્વરની-માતાજીની ઉપાસના કરવી જોઈએ, ઉપાસનાનો હેતુ કેવળ ઉપાસના જ હોય.

સ૦ - ગાયત્રી-મંત્ર બ્રાહ્મણોત્તર વર્ગથી થઈ શકે ખરો ? સ્ત્રીઓથી ગાયત્રી થઈ શકે ?

૪૦ - ગાયત્રી-મંત્ર આદિ મંત્ર, પવિત્ર ને સાર્વિક છે. એમાં સૂર્યદેવતાને પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે. ગાયત્રી એ આદ્ય શક્તિ છે. મારું સ્પષ્ટ મન્તવ્ય છે કે, ગાયત્રી-મંત્ર કોઈ પણ વ્યક્તિ, જ્ઞાતિ-જ્ઞાતિ, ધર્મ કે સમ્પ્રદાયના ભેદભાવ વિના વિના સંકોચે કરી શકે છે. મા પાસે દરેક જાળકને જવાનો અધિકાર છે. સૂર્યનો પ્રકાશ દરેકને એકસરખો પ્રાપ્ત થાય છે. આ જગત પર એક જ શક્તિ શાસન કરી રહી છે અને એ શાસન હેઠળ આપણે સૌ નવું જીવન ધારણ કરીને જીવી રહ્યાં છીએ. એ જ પાલક, પોષક ને નાશક છે. એટલે એ જગદુધ્ધારક, જગ-પાલકને શરણે જવાનો સૌ કોઈને અધિકાર છે. પરમાત્માના-માતાજીના પ્રેમ વાત્સલ્યની સરિતા અજસ્રપણે વહી રહી છે. દરેક જણ પોતા-પોતાની શક્તિ અનુસાર પાન કરી શકે છે. પ્રભુના-વેદજનનીના દરબારમાં કોઈ ઉચ્ચ-નીચ, ગરીબ-તવંગરના ભેદ નથી. મનુષ્ય જન્મે નહિ, પણ કર્મે બ્રાહ્મણ થઈ શકે છે, એટલે બ્રાહ્મણ હોય કે ન હોય, સૌ કોઈ ગાયત્રી કરી શકે છે. ને મેં ઉપર જણાવ્યું જ છે કે જેઓ બ્રાહ્મણ છે તેમણે તો રોજ અગિયાર માળા ગાયત્રી મંત્રની કરવાની રહે છે.

સ્ત્રીઓ પણ વિના સંકોચ ગાયત્રી કરી શકે છે. ધરકામ કરતાં અને રસોઈ બનાવતાં બહેનો સતત માનસિક મંત્રજપ કરે તો ધરનું વાતાવરણ પવિત્ર ને સાર્વિક બનવા ને રહેવા પામે છે તેમ જ મંત્રની શક્તિનાં આંદોલનો બનાવેલ વાનગીમાં પ્રવેશતાં રસોઈ સ્વાદિષ્ટ બની શકે છે. બહેનો આનો અનુભવ કરી લે.

૨૦ - સ્ત્રીઓ માસિકના કેટલા દિવસ મંત્રજપ ન કરી શકે ?

૪૦ - માસિકના પાંચ દિવસ મંત્રજપ-પૂજા ન થઈ શકે. પરંતુ માનસિક મંત્રજપ તો થઈ શકે છે.

સ૦ - લાંબા સમય સુધી મંત્રજપ કરવા છતાં કોઈ ફળ મળતું નથી. એનું શું કારણ? ભૌતિક કે આધ્યાત્મિક ફળ મેળવવા માટે કોઈ સમયમર્યાદા ખરી કે?

જ૦ - તમારો પ્રશ્ન અગત્યનો છે. એ અંગે સમજી લેવું જરૂરી છે. મારું માનવું એવું છે કે માતાજીની કે પોતાના કોઈ પણ ઇષ્ટની ઉપાસના-મંત્રજપ નિષ્કામ ને નિરપેક્ષ ભાવે, કોઈ પણ પ્રકારના ભૌતિક કે આધ્યાત્મિક ફળની આકાંક્ષા રાખ્યા વિના કરવી. શ્રદ્ધા અને શરણાગતિને જ મહત્ત્વ આપવું. મંત્રજપનું કોઈ પરિણામ ન અનુભવાતું હોય તો પણ મંત્રજપ નિરંતર ચાલુ જ રાખવા. એ કરવામાં કંટાળો કે અણગમો લાવવો નહિ. દુર્લક્ષ સેવવું નહિ કે નિરાશ થવું નહિ.

અહીં કર્મનો સિદ્ધાંત મહત્ત્વનો ભાગ ભજવે છે. દરેકે પોતે કરેલાં કર્મોનાં ફળ તો ભોગવવા જ પડે છે. જન્મોજન્મથી મનુષ્યનાં સત્-અસત્ કર્મો સંચિત થતાં રહે છે ને તેનાં કર્મો અનુસાર તેના ભાગ્યની-પ્રારબ્ધની ગતિવિધિ નક્કી થાય છે. એથી માનવીને તેના પૂર્વ ભવનાં સંચિત સત્-અસત્ કર્મો અનુસાર સારાં-માઠાં ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. જેમ જેમ આપણી ઉપાસના આગળ વધતી જાય તેમ તેમ આપણા અસત્ કર્મો કપાતાં જાય છે અને સત્કર્મમાં વૃદ્ધિ થતી જાય છે. એને પરિણામે જીવનમાં સારા-સુખદ અનુભવો થતા જાય છે.

આધ્યાત્મિક કેડીના પથિકોને-માતાજીના ઉપાસકોને મારું સૂચન છે કે, કરેલું કદી અફળ નથી જતું. માતાજીના મંત્રજપ કોઈ પણ સંજોગોમાં સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ ભાવે મા-બાળકનો સખંધ કેળવી અવિરત ચાલુ રાખવા. મોડું કે વહેલું ફળ અવશ્ય મળશે જ મળશે. કદાચ વિપરીત પરિણામ અનુભવાતું હોય તો ય એને માતાજીનો શુભ સંકેત સમજજો. આપણી સર્વ જવાબદારી એને શિરે નાખી દઈએ અને આપણું કાર્ય કર્યું જઈએ. આપણી એ ઠસોટી થતી

હોય છે અને એમાંથી પાર ઊતરવાનો આપણે કેવળ પુરુષાર્થ કરવાનો રહે છે.

૧૦ - મંત્રજપ કરતી વખતે અનેક જાતના વિચારો ચિત્તનો કબજો જમાવે છે તેથી એકાગ્રતા સધાતી નથી તો શું કરવું ?

જ૦ - સિદ્ધ પુરુષોને પણ ચિત્તની એકાગ્રતા કેળવવામાં મુશ્કેલી તો પડી જ છે. ધીમે ધીમે, પ્રયત્ન કરતા રહેવાથી ચિત્ત એકાગ્ર થતું જાય છે. મનને જાતે જ કેળવવું પડે છે. તાત્કાલિક વિચારોનું ભારણ દૂર નથી થતું છતાં વિચારો આવે ત્યારે મંત્રજપ તો ચાલુ જ રાખવા જોઈએ. વિચારો આપોઆપ જ દૂર થઈ જશે અને મંત્રજપમાં ચિત્ત એકાગ્ર થશે.

દરરોજની નિયમિત ઉપાસનાની ટેવથી જ ચિત્ત એકાગ્ર કરી શકાય છે. શરૂ શરૂમાં મનના વિચારોને કાબૂમાં રાખવા કોઈ પણ સાધકને માટે મુશ્કેલ બને છે. કોઈ પણ કાર્ય માટે પ્રેમ, લગની, જવાબદારી હોય તો જ એકાગ્રતા કેળવી શકાય. આપણા બધાનો લૌકિક અનુભવ હશે જ કે ધંધામાં કે ઘરમાં અમુક જવાબદારીલખા કે રસમય કાર્યમાં એટલા બધા ગરકાવ થઈ ગયા હોઈએ છીએ કે આગળ-પાછળની પરિસ્થિતિનો આપણને ખ્યાલ રહેતો નથી. સમય અને સ્થળ પણ ધણી વખતે તો ભૂલી જવાય છે.

મંત્રજપ કરતી વખતે ચિત્તને એકાગ્ર કરવા નીચેનાં સૂચનો ઉપયોગી થઈ પડશે :

(૧) અબજ શાંત ઓરડો કે જગ્યા જ્યાં માણસોની અવરજવર ન હોય.

(૨) ધૂપ-દીપ કરવો જેથી વાતાવરણ આહલાદક રહે.

(૩) બ્રાહ્મ-મુહૂર્તમાં મંત્રજપ શરૂ કરો. સવારના ૪ થી ૭ નો સમય ઉપાસના માટે ઉત્તમ કહેવાય.

(૪) માતાજીની - આરાધ્ય દેવની મૂર્તિ કે ફોટો નજર સમક્ષ રાખવો.

(૫) અનુકૂળ આસનમાં સ્વસ્થ, ટટાર, મસ્તક, ડોક તથા ઘડ ટટાર રહે તેમ બેસવું. ટેકો લઈને કે અટેલીને બેસવું નહિ. દર્ભાનું આસન રાખવું હિતાવહ છે. તેના ઉપર ખીજું કોઈ પણ આસન રાખી શકાય.

(૬) આંખો બંધ રાખો, સુગમતાપૂર્વક બે ભ્રુકુટિઓ વચ્ચેનો ભાગ ત્રિકુટિ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો. મૂર્તિ કે જીની માનસિક કલ્પના કરવી.

(૭) એકલા રહીને જ જાલ સાથે સંપર્ક સાધો.

(૮) મન સાથે બેચતાણુ કરવી નહિ. શરીરને ઢીલું રાખવું.

(૯) અર્થપૂર્વક મંત્રજપનું ઉચ્ચારણ કરવું.

(૧૦) હોઠ હલાવ્યા વગર માનસિક જપ કરવા પ્રયત્ન કરવો.

(૧૧) મનને શાંત કરી, વિચારોને રોકો.

(૧૨) મનને દબાવવા માટે ઉચ્ચ પ્રયત્ન કરવો નહિ-મન વિચારોના વમળમાં ઘેરાય તો તેમ થવા દો કે જેથી મનનો પ્રયત્ન પૂરો થઈ જાય. ધીરે ધીરે વિચારો શાંત થઈ જશે અને મન તમારી આજ્ઞાની રાહ જશે. મનને વશ કરવામાં સમય લાગશે. જેમ જેમ પ્રયત્ન કરતા જશે તેમ તેમ તે તમને વશ થતું જશે.

(૧૩) ભગવાનના દિવ્ય ગુણો જેવા કે નિર્વિકાર, સર્વજ્ઞ, સર્વ શક્તિમાન, શુદ્ધ, સર્વવ્યાપી, પૂર્ણ વગેરે ગુણોનું ચિંતન કરવું.

(૧૪) ઉત્તમ વિચારોને મનમાં આવવા દો. ભગવાનની જીભીનું તથા મંત્રનું વારંવાર એકચિત્તે ધ્યાન કરો.

(૧૫) શરીરને વારંવાર હલાવવું કે ખંજવાળવું નહિ. સ્થિર બેસી ધીરે ધીરે શ્વાસ લેવો. ઢીલાં કપડાં પહેરવાં.

(૧૬) પૂર્વાભિમુખ દર્શના આસન પર બેસી મંત્રજપ કરવા.

(૧૭) ધ્યાન કર્યા સિવાય એક પણ દિવસ જવો જોઈ એ નહિ સાત્ત્વિક ખોરાક ખાવો. સાત્ત્વિક જીવન જીવવું.

(૧૮) મન થાકી જાય ત્યારે થોડો આરામ કરવો. ખુલ્લી હવામાં જવું. વાતાવરણ બદલવું.

તમારા મનને માત્ર મા ગાયત્રી-છાંટદેવના વિચારોમાં જ નિમગ્ન રાખશો તો તમે જલ્દીથી નિર્વિકલ્પ અવસ્થા પર પહોંચી શકશો.

સ૦-જપ અને ધ્યાન વચ્ચે શું ભેદ છે ?

જ૦-જપ એટલે ઈશ્વરના એક જ નામનું વારંવાર પઠન. જપ મનના વિચારો-તરંગોને વશ કરવાનું રામબાણું શસ્ત્ર છે. જપ એ આધ્યાત્મિક વ્યવસાય છે, તેનાથી આત્મિક સ્વાસ્થ્ય કેળવાય છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું છે; યજ્ઞાનામ્ જપયજ્ઞોઽસ્મિ । યજ્ઞોમાં જપયજ્ઞ શ્રેષ્ઠ છે.

જન્મનઃ પાતિ ઇતિ જપ । જપ માનવીને જન્મજન્માન્તર-માંથી મુક્ત કરે છે. માળાનો એક એક મણકો ઘણું બધું પુણ્ય ભેગું કરે છે.

ધ્યાન

આપણા આદર્શને કે આપણા છાંટદેવને લક્ષ્ય બનાવી તેમાં તન્મય થઈ જવું તેને ધ્યાન કહેવાય. ઈશ્વર સાથે એકાકાર થઈને તાદાત્મ્ય અનુભવવાનો અને આત્મસાક્ષાત્કાર કરવાનો માર્ગ છે. ધ્યાન વડે આત્મા અને પરમાત્મા જીવ અને શિવ વચ્ચેનો ભેદ મટી જાય છે અને એક્ય સઘાય છે.

ધ્યાન એ મનને વૃત્તિઓમાંથી, વાસનામાંથી પાછું વાળી ઈશ્વર તરફ વાળવાની પ્રક્રિયા છે. ધ્યાન એ મનની સઘણી શક્તિઓને એકાગ્ર

કરી પરમાત્મા ઉપર કેન્દ્રિત કરવાની ક્રિયા છે. ધ્યાન એ મનની અશાંતિને દૂર કરીને શાંતિ તરફ લઈ જનારી પ્રક્રિયા છે.

ધ્યાન એ મન પર નિયંત્રણ મેળવવાની પદ્ધતિ છે. ધ્યાન એ આત્મામાં મનને રમાડવાની આરાધના છે. ધ્યાન માટે ઇષ્ટનું, માગાયત્રીના સગુણ કે નિર્ગુણ સ્વરૂપનું ચિંતન કરવું જોઈએ.

જપસહિત અને જપરહિત પણ ધ્યાન થઈ શકે છે.

સગુણ અને નિર્ગુણ ધ્યાન પણ થઈ શકે છે.

સગુણ ધ્યાન : ઈશ્વરના-માતાજીના ફોટાનું મૂર્તિનું ઐશ્વર્ય-સ્વરૂપનું ધ્યાન કરવું.

નિર્ગુણ ધ્યાન : ઈશ્વરના, માતાજીના આદર્શ લાવો, અનંતતા, નિત્યતા, આનંદસ્વરૂપ, સત્યસ્વરૂપ વગેરે ગુણોનું ધ્યાન કરવું.

ઇષ્ટમાં સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ રાખીને ધ્યાન કરવાથી ધ્યાન જલ્દી લાગી જાય છે.

સ૦ - ધ્યાન કઈ રીતે કરી શકાય ?

જ૦ - માતાજીની કે ઇષ્ટની છાંપી કે મૂર્તિ સામે પૂર્વાભિમુખ દર્ભાસન પર પલાંઠી વાળીને બેસી, શક્ય અને સુલભ હોય તો, ધૃત-દીપ, અગરબત્તી પ્રગટાવી, માનસિક તૈયારી માટે, તન, મનની શુદ્ધિ માટે, વાતાવરણ દિવ્ય, પવિત્ર અને સાત્ત્વિક અને તે હેતુથી પાંચ વાર ગાયત્રી મંત્રનું મુખથી ઉચ્ચારણ સૌ પ્રથમ વાર કરવું. આથી અસ્તિત્વનાં સઘળાં આંદોલનો દિવ્ય શક્તિથી સંપન્ન થતાં લાગશે ને ચિત્ત ધ્યાનમાં લીન બનવા પ્રવૃત્ત થશે.

પાંચ વાર આ પ્રમાણે મંત્રોચ્ચાર કર્યા પછી માનસિક મંત્રજપ કરતાં કરતાં માતાજીની છાંપી સામે નિરંતર આંખો સ્થિર કરી માતાજીના સ્વરૂપમાં ચિત્તને લીન થવા દેવું. લીન થવા માટે પ્રયત્ન કરવો.

આ પાંચ મિનિટ પૂરી થયા પછી ખીજી પાંચ મિનિટ સુધી આંખો બંધ કરી દેવી. માનસિક મંત્રજપ ચાલુ રાખી માતાજીના

દિવ્ય, અલૌકિક, તેજસ્વી સ્વપ્નનું ધ્યાન ધરવું. ચિત્તને તેના સ્વપ્નમાં એકાગ્ર કરવું.

આ પ્રમાણે દરરોજ દસ મિનિટ ધ્યાન કરવાનો નિત્યક્રમ રાખવો.

ધ્યાન માટે સવારના પ્રહ્નમુહૂર્તના ચારથી પાંચનો સમય સર્વોત્તમ છે. અથવા રાત્રે દસ વાગ્યે ધ્યાનમાં બેસવાનો ક્રમ નક્કી કરી શકાય જેથી વાતાવરણ શાંત હોવાથી ધ્યાન કરવામાં સરળતા પડે અને એકાગ્રતામાં વિક્ષેપ ન પડે.

ધ્યાન સવારે કરો કે રાત્રે, દસ મિનિટથી વધુ સમય ન રાખવો.

ધ્યાન દરમ્યાન શરીર અદ્ધર થઈ જતું લાગે, તાળવામાં દબાણ લાગે, સુવાસ આવે, શરીર પર કોઈ જીવજંતુ ચાલતું હોય તેમ લાગે, શરીર ગરમ થઈ જાય, વગેરે અનુભવો થાય છે.

કોઈ પણ પ્રકારનો અનુભવ થાય કે ન થાય પણ નિયમિત દરરોજ ધ્યાનમાં ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે બેસવાની ટેવ પાડવી.

ધ્યાનનો હેતુ કેવળ ધ્યાન જ હોઈ શકે. એમાં ખીજી કોઈ જ અપેક્ષા ન હોય.

ધ્યાન એ કેવળ પરમ તત્ત્વ સાથે, મા ગાયત્રી સાથે અનુસંધાન સાધવાની પ્રક્રિયા છે.

સ૦ - ગ્રહોના નડતરના નિવારણ માટે ગાયત્રી ઉપાસના થઈ શકે ?

જ૦ - ગાયત્રી ઉપાસના અનાદિકાળથી ચાલી આવેલી છે. આપણી ભારતીય આધ્યાત્મિક સંસ્કૃતિમાં ગાયત્રી ઉપાસનાનું સ્થાન અનોખું છે. ગાયત્રી મંત્ર એ આદિ મંત્ર છે. પવિત્ર ને સાત્ત્વિક છે. ખુદ દેવોએ પણ ગાયત્રીનો આશ્રય લેવો પડ્યો હતો. ગાયત્રી એ મહાન શક્તિ છે. જ્યારે માનવીને નડતા ગ્રહો અવકાશી છે. એ ગ્રહોના જોરને શમાવી શકાય છે. ગ્રહોના નડતરને દૂર કરવા પોતાના કોઈપણ

છપ્પટ દેવ-દેવીની કે ગાયત્રીની ઉપાસના સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણા-ગતિથી કરી શકાય છે. કારણ કે એ અહો પણ આખરે તો પરમ-તત્ત્વના નિયંત્રણ હેઠળ જ છે. આ જગત ને જગતના જીવો પર પરમતત્ત્વની શક્તિની આણ છે, નહિ કે અહોની. તેથી ગાયત્રી ઉપાસના દ્વારા અહોનું નડતર વિના સંકોચે થઈ શકે છે. માતાજીની કે પોતાના કોઈપણ છપ્પટની કૃપા પ્રાપ્ત કરેલ મનુષ્યને માટે અહોનું નડતર ગૌણ બની જાય છે. મતલબ કે પ્રભુની કૃપા હેઠળ એ અહો માનવીને અસર કરી શકતા નથી.

આજે અહોનું-જ્યોતિષનું માનવીને વેલું લાગ્યું છે. વાતવાતમાં તેઓ અહોની દશાને જાણવા જ્યોતિષને ત્યાં દોડી જાય છે. અહોના નડતરના ઉપાય માટે મોટા મોટા ખર્ચા કરે છે, ઠ્યાંક ફસાય ને છેતરાય પણ છે.

મારું વાચકોને સૂચન છે કે, સંપૂર્ણ શ્રદ્ધાથી, શરણાગતિ લાવે, બની શકે તો બ્રાહ્મમુહૂર્તમાં દરરોજ ત્રણ માળા તો ખરી જ, પણ એથી જે જેટલા અને તેટલા વધારે જપ કરો. તમારી અહોની માઠી દશા આપોઆપ દૂર થઈ જશે. અહોના નડતરના નિવારણ માટે વિધિ-વિધાનના ખર્ચામાં ન પડશો એવી મારી નમ્ર અંગત માન્યતા ને સૂચન છે.

સ૦ - ગાયત્રી ઉપાસનાની ફલશ્રુતિ શી ?

જ૦ - ઉપાસના માત્ર ફળદાયી નીવડે છે. ઉપાસનાનું ક્ષેત્ર અનન્ત અને અસીમ છે. ગણિત, ભૂમિતિ કે વિજ્ઞાનના સિદ્ધાંતોની જેમ ઉપાસનાના ફાયદા-ગેરફાયદાના જુદા ચોકા પાડી શકાતા નથી. ઉપાસનાની ફળશ્રુતિનાં વિવિધ પરિમાણો હોય છે.

શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતામાં કૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું છે કે કર્મણ્યેવાધિ-કારસ્તે મા ફલેષુ કદાચના । તારો અધિકાર માત્ર કર્મ કરવામાં જ

છે, કૃણમાં નહિ. એટલે ઉપાસના કરતાં કૃણનો વિચાર કરવો ન જોઈ એ એ પહેલી વાત.

તેમ છતાં ઉપાસના અનેક રીતે કૃણદાયી નીવડે છે. અને એમાં માનવીની-ઉપાસકની શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ જ વિશેષ ભાગ ભજવે છે. ઉપાસકની શ્રદ્ધા ને શરણાગતિ જોટલી તીવ્ર તેટલી તેને સિદ્ધિ જલ્દીથી મળે. પણ ઉપર કહ્યું તેમ એનાં અનેક પરિમાણો છે એટલું જ નહિ, પરમતત્ત્વના સંકેતો, તેની લીલાઓ, તેની ગતિવિધિ અકળ ને અગમ્ય છે તેથી મનુષ્યબુદ્ધિ તેનો તાગ પામવા અસમર્થ નીવડે છે. તમે એક વાત સિદ્ધ કરવા ઇચ્છો, પણ પ્રભુનો સંકેત કંઈક જુદો જ હોય તો તમારા ધારવા કરતાં પરિણામ કંઈ વિપરીત જ આવે છે. એટલે માનવીની ગણતરી સાવ ખોટી પડે છે. ઉપાસનાની કૃણશ્રુતિનાં ચોક્કસ કોઈ ધારાધોરણ નથી હોતાં.

ગાયત્રી ઉપાસના સાત્ત્વિક, પવિત્ર ને પ્રખર છે. ગાયત્રી મંત્રમાં સદ્બુદ્ધિ આપવા ભગવાન શ્રી સૂર્યનારાયણને પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે. એટલે ગાયત્રી મંત્રની જે આરાધના કરે છે તે માનવી સદ્બુદ્ધિને પામે છે. સદ્બુદ્ધિને પામેલો માનવી જીવનમાં સન્માર્ગે ગતિ કરે છે. સન્માર્ગનાં માનવી ઈષ્ટની-માતાજીની કૃપા સંપાદન કરવામાં સફળ નીવડે છે. જેને પ્રભુકૃપા પ્રાપ્ત થઈ છે તેને માટે કશું અશક્ય જ નથી. તેમ છતાં માનવીનાં કર્મો મહત્ત્વનો ભાગ ભજવે છે તે અંગે અગાઉ જણાવી ગયો છું.

સદ્બુદ્ધિ અને સન્માર્ગને વરેલા મનુષ્યનું જીવન, તેનું સમગ્ર અસ્તિત્વ પ્રભુની કૃપા, પ્રેરણા, આશિષનાં આંદોલનોથી આંદોલિત થતું હોઈ હંમેશ સત્કર્મમાં પરોવાયેલું રહે છે. જીવનમાં સર્વ ક્ષેત્રે, સર્વ સ્થળે તેનું રક્ષણ થાય છે. વિરોધીઓના હાથ હેઠા પડે છે. તેના ભૌતિક તેમ જ આધ્યાત્મિક પ્રશ્નો એક પછી એક ઉકલતા જાય છે.

જુગારી, દાડુડિયો, પાપાચારી મનુષ્ય પણ ઉપાસના આદરે તો તે તેના દુરાચાર આપોઆપ છોડી દે છે અથવા છોડી દેવા તેને પ્રેરણા જાગે છે.

ઉપાસનાના આશ્રયે જે મનુષ્ય રહેલો છે તેને જગતનાં કોઈ અનિષ્ટ તત્ત્વો, અસાત્ત્વિક વૃત્તિઓ, પ્રવૃત્તિઓ, મેલી વિદ્યા, ભૂત, પ્રેતની ઠનડગત, તાંત્રિક પ્રયોગો સ્પર્શી નથી શકતા.

ઉપાસનાના ફળને કેવળ અનુભવવાનું હોય. તેની ચર્ચા કે આલેખન ન હોય. ઉપાસના વર્ણનાતીત ને અકલ્પ્ય છે, તેથી તેના ફળનું પણ વર્ણન થઈ શકે તેમ નથી.

જેટલા ખતે તેટલા વધારે જપ કરીને આગળ વધવાનો સંકલ્પ કરીએ.

વિશિષ્ટ ઉપાસના

૧. અનુષ્ઠાન

નવરાત્રીમાં અનુષ્ઠાન કરવાનું માહાત્મ્ય વિશેષ ગણાયું છે. વર્ષની ચાર નવરાત્રીમાં આસો માસની નવરાત્રીનું મહત્ત્વ વિશેષ છે. વર્ષની ચાર નવરાત્રી આ પ્રમાણે છે : પોષ, ચૈત્ર, અષાઢ, આસો. પરંતુ અનુષ્ઠાન કરવા ઈચ્છતાં લાઠબહેનો કોઈ પણ મહિનાની સુદ એકમથી નવ દિવસ કે પૂનમ સુધી અનુષ્ઠાન કરી શકે છે.

૧. અનુષ્ઠાન એટલે શું ?

શિસ્તબદ્ધ રીતે આયોજેલ શક્તિની ઉપાસનાને અનુષ્ઠાન કહેવાય છે. સમ્પૂર્ણ શ્વેદા અને શરણાગતિથી, મા-બાળકનો સમ્મન્ધ કેળવી, મન, વચન, કર્મથી પવિત્ર રહી, શિસ્તબદ્ધ રીતે, સ્થળ, સમય અને માળાનો ક્રમ નક્કી કરી પોતાની શારીરિક અને માનસિક શક્તિ અનુસાર અનુષ્ઠાનનો આરંભ કરવો.

૨. અનુષ્ઠાનના પ્રકાર :

લઘુ અનુષ્ઠાન : ચોવીસ હજાર ગાયત્રી મંત્રજપને લઘુ અનુષ્ઠાન કહેવાય. નવરાત્રના આઠ દિવસ હોય તો દરરોજની ૩૧ માળા કરવી પડે. નવ દિવસની નવરાત્રી હોય તો દરરોજ ૨૭ માળા કરવી પડે. દસ દિવસની નવરાત્રી હોય તો દરરોજ ૨૪ માળા કરવી પડે.

અનુષ્ઠાન : સવા લક્ષ ગાયત્રી મંત્રજપને અનુષ્ઠાન કહેવાય.

પુરશ્ચરણ : ચોવીસ લાખ ગાયત્રી મંત્રજપને પુરશ્ચરણ કહેવાય. નવરાત્રીના આઠ કે નવ દિવસમાં પુરશ્ચરણ કરી શકાય નહિ. પુરશ્ચરણની વધુ વીગતો અગાઉના આજ પ્રકરણમાં કરીશું.

૩. અનુષ્ઠાનનો આરંભ કેવી રીતે કરવો ?

દેવસ્થાનમાં, જ્યાં માતાજીની-ઈષ્ટદેવની ઉપાસના કરતા હો તે સ્થળે, માતાજીની સામે, પૂર્વાભિમુખ દર્ભના આસન પર ખેસવું. યથાશક્તિ ધૂપ, દીપ, અગરબત્તી પ્રગટાવી જપ શરૂ કરવા. અન્ય કોઈ વિશેષ વિધિવિધાનની જરૂર નથી. સમ્પૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિ જ મહત્વની છે.

એકી સાથે બધી જ માળા ન થઈ શકે તો અધવચ્ચેથી ઊઠી શકાય, પણ ઊઠવા માટે માળાનો ક્રમ નક્કી કરવાનો રહે છે. દા. ત., તમે પાંચ કે સાત માળા એકી સાથે કરી શકતા હો, એટલું એકસરખું ખેસી શકાતું હોય, તો તે પ્રમાણે પાંચ કે સાત માળાનો ક્રમ નક્કી કરી પાંચ-દસ મિનિટ ઊભા થઈ વિશ્રામ લઈ શકાય. પછી બાકીની માળા આગળ ચાલુ કરવાની. મંત્રજપ કરવા ખેસવાનો, માળાના ક્રમનો અને વિશ્રામ લેવાનો સમય દરરોજનો નિયત હોવો જરૂરી છે.

૪. અનુષ્ઠાન દરમિયાન પાળવાના અન્ય નિયમો :

(૧) સાદો સારિવક આહાર એક વખત લેવો. (ઉપવાસ કરવાની જરૂર નથી.)

(૨) ઘરમાં જ બનાવેલો ખોરાક જમવો.

(૩) સ્થાપન કરવું, થાળ ધરાવવો કે પૂર્ણાહુતિ વખતે હોમહવન, વિસર્જન વગેરે કરવું આવશ્યક નથી. પરંતુ સમય અને આવડત-જાણકારી સમજ હોય તો કરવામાં વાંધો નથી.

ભય રાખીને કોઈ પણ ઉપાસના કરવી નહિ. માતાજી માટે અને માતાજી દ્વારા જ આ કાર્ય થઈ રહ્યું છે તેવી ભાવના કેળવવી. અનુષ્ઠાનના દિવસોમાં બ્રહ્મચર્ય રાખવું.

૫. અનુષ્ઠાન દરમિયાન સૂતક, માસિક કે અન્ય કોઈ અડચણથી અનુષ્ઠાન અધૂરું છોડવું પડે તો, અધૂરું અનુષ્ઠાન આગળ ચલાવી પૂરું કરી શકાય નહિ. નવેસરથી શરૂ કરી પૂર્ણ કરવું.

૨. પુરસ્ચરણ

પુરસ્ચરણનો અર્થ જોઈ એ તો પુરઃ એટલે આગળ, ચરણ, એટલે ચાલવું તે. ગાયત્રી પુરસ્ચરણ એટલે ગાયત્રી-ઉપાસનામાં આગળ બધવા માટે, માતાજીની વધુ ને વધુ સમીપ પહોંચવા માટે જપતું, ક્રિયાઓનું, ક્રમબદ્ધ, નીતિનિયમોથી સજ્જ થઈને કરેલું આયોજન. જે ઘણા મોટા અને લાંબા સમયના ફલક પર સિદ્ધ થાય છે, પરિપૂર્ણ થાય છે. ગાયત્રી પુરસ્ચરણ એટલે ગાયત્રી-ઉપાસના માટે વિશાળ ફલક પરની યોજનાનું આચરણ.

પુરસ્ચરણ કરતાં પહેલાં નાન્દી શ્રાદ્ધ કરવું જરૂરી છે. લાંબા સમયના આ શિસ્તબદ્ધ પ્રોજેક્ટ-યોજના દરમિયાન કોઈ સાંસારિક વિધન, સૂતક વગેરેનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય તો અડચણ-બાધ આવે નહિ.

પુરસ્ચરણ એક-બે વર્ષ કે તેથી વધુ સમયમાં પૂરું કરી શકાય. જો એક વર્ષમાં પૂરું કરવું હોય તો દરરોજ ૬૭ માળાનો શિસ્તબદ્ધ ક્રમ જાળવી રાખવો પડે. શરીર સ્વાસ્થ્ય, માનસિક ક્ષમતા, કૌટુંબિક જવાબદારી, સાંસારિક-સામાજિક ફરજો વગેરેને લક્ષમાં રાખીને જ પુરસ્ચરણનો પ્રારંભ સિદ્ધ ગુરુના આશીર્વાદ મેળવીને કરવો.

બ્રાહ્મમુહર્તમાં સ્નાન શૌચાદિથી પરવારી મંત્રજપનો પ્રારંભ કરવો. પૂર્વાભિમુખ બેસવું. દર્ભાનું આસન રાખવું. તેના પર ખીજું આસન પાથરી શકાય. દીવો, અગરબત્તી શક્તિ પ્રમાણે રાખવાં. શક્ય હોય તો એક વાર સાદો પૌષ્ટિક આહાર લેવો. ફળાહાર પર રહી શકાય તો વધુ સારું. બહારનું ખાવું-પીવું નહિ. સમય, સ્થળ અને માળાનો ક્રમ નક્કી રાખવો. દરરોજ ચેક્કસ સમયે, માળા શરૂ કરવી અને ચેક્કસ સમયે પૂરી કરવી. એકી બેઠકે બધી જ માળા પૂરી ન

ચાય તો ઊભા થવા માટે માળાનો ક્રમ નક્કી કરવો. એકી સાથે ૫, ૯, ૧૧ માળા થઈ શકતી હોય તો એટલી માળા કરી થોડો આરામ કરવો, કે ઊઠવું. આ પ્રમાણેનો ક્રમ દરરોજ જળવાઈ રહેવો જોઈએ.

ચોવીસ લાખ મંત્રજપનું પુરસ્કરણ શિસ્તબદ્ધ, ઉપરોક્ત નીતિ-મત્તાનું ધોરણ જળવીને કરવું. સાંસારિક મનુષ્ય માટે આ પુરસ્કરણ થોડું મુશ્કેલ ગણાય, પણ સિદ્ધ ગુરુના આશીર્વાદ અને માર્ગદર્શન અનુસાર પરિપૂર્ણ થઈ શકે છે.

ગાયત્રી-મંત્રની ઉપાસના, અનુષ્ઠાન કે પુરસ્કરણ આરંભતાં અનેક સુખદ-દુઃખદ અનુભૂતિઓ થાય છે, શારીરિક-માનસિક સંક્લુષ્ઠતાઓ ચારે કોરથી વીંટળાઈ વળે છે, તેમ જ ખીજી અનેક નાની મોટી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડે છે. પરંતુ એનાથી ડરી જઈને, ઉપાસનામાંથી રચુત ન થતાં, ઉપાસના ચાલુ જ રાખવી. ઉપાસના કરતી વેળા કોઈ પણ જાતની શરત ન રાખવી. આત્મ-વિકાસની કેડીએ પ્રયાણ કરવા ઇચ્છુક આત્મા માટે એ અનિવાર્ય આવશ્યક છે. અનેક મુશ્કેલી વેઠીને આદરેલી કોઈપણ ઇષ્ટની ઉપાસનાનો નિત્યક્રમ, ગાયત્રી-મંત્રજપ, અનુષ્ઠાન કે પુરસ્કરણ કલ્યાણકારી નીવડે છે.

: ૪ :

ગાયત્રી ઉપાસના માટે પૂજ્ય ગુરુદેવનો આદેશ અને માર્ગદર્શન

આદેશ :

* સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા અને શરણાગતિથી ગાયત્રી મહામંત્રની ત્રણ માળાને જીવનના અનિવાર્ય દૈનિક કાર્યક્રમમાં વણી લો.

* દિવસના ૨૪ કલાકમાંથી એક કલાક ઉપાસના માટે અવશ્ય ફાળવો.

* આપણા ઘરમાં પરમાત્માનો-માતાજીનો વાસ રાખીએ.

* આપણા ઘરને મંદિર બનાવીએ.

દરેક વ્યક્તિએ ઇષ્ટની ઉપાસના-ભક્તિની એક આદત પાડવી જોઈએ. જીવનની અનિવાર્ય દૈનિક ક્રિયાઓ જેવું કે ખાવું, ઊંઘવું, શૌચક્રિયા વગેરે ક્રિયાઓની જેમ માનસિક આધ્યાત્મિક પોષણરૂપ ઉપાસનાને દૈનિક જીવનમાં અનિવાર્ય બનાવવી જોઈએ.

દિવસના ૨૪ કલાકમાંથી અમુક સમય ઉપાસના માટે ફાળવવો જ જોઈએ. ઊંઘવા માટે ૬-૭ કલાક અનાયાસે ફાળવવાઈ ગયા હોય છે. ૮ કલાક કામઘંધામાં જાય, તેવી જ રીતે ઓછામાં ઓછા બે કલાક ઉપાસના-ભક્તિ માટે ફાળવવા જોઈએ. ટીપેટીપે સરોવર ભરાય તેમ ઉપાસનાની આપણી કમાણી આપણી સાર્વિક-આધ્યાત્મિક બેન્કમાં જમા થશે.

નિયમિત દૈનિક ઉપાસના માટે આપણે આપણા ઘરમાં પોતાના ઇષ્ટદેવના વાસ માટે જગ્યા ફાળવવી જોઈએ. આપણા માટે સ્વતંત્ર

સારા વ્યવસ્થિત બેડરૂમ, બેઠકરૂમ, રસોડું વગેરેની સુવિધા કરી શકતાં હોઈએ તો પરમાત્મા-દષ્ટદેવ માટે નાના મંદિરની વ્યવસ્થા પણ કરી શકાય. ધરમાં પરમાત્માને પધરાવવાથી આપણું બધું કાર્ય નિર્વિઠ્ઠને પાર પડે છે. તેમ જ ધરમાં આપણને એક વડીલની હાજરીનો અનુભવ થતો રહે છે.

ધરમાં અને કુટુંબમાં ધાર્મિક સંસ્કારનો વારસો જાગવી રાખવા માટે, આધ્યાત્મિક વાતાવરણના પ્રસારણ માટે, અઠવાડિયે એક વખત આધ્યાત્મિક સત્સંગનું આયોજન કરવું જોઈએ, જેવું કે —

ભજન, કથા, જપચક્ર-સામૂહિક જપ, ધર્મપુસ્તકોનું વાચન-શ્રવણ, યજ્ઞ વગેરેનું આયોજન કરવું જોઈએ.

દરરોજ રાતે સૂતાં પહેલાં ધરના સભ્યો સાથે પ્રાર્થના, મંત્રજપ વગેરે બોલીને પરમાત્માને-મા ગાયત્રીને જીવનનાવનું સુકાન સોંપીને પછી જ સૂઈ જવું.

દરરોજ સવારે પ્રાર્થના-ઉપાસના કરી પરમાત્માને પગે લાગીને પછી જ દત્તર કાર્યમાં જોડાવું જોઈએ, જેથી આપણા જીવનનું સુકાન તેના હાથમાં હોવાથી, અર્જુનની જેમ આપણે ફક્ત પુરુષાર્થ જ કરવાનો રહે છે. બાકીનું બીજું બધું પરમાત્માએ-માતાજીએ સંભાળવાનું રહે છે.

: ૫ :

શ્રી ગાયત્રી મંત્ર અને સંતોની અમૃતવાણી

- * ગાયત્રી મંત્ર દ્વારા સર્વશ્રેષ્ઠ સિદ્ધિઓ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.
— ભગવાન શંકર
- * જે મનુષ્ય નિયમિત રૂપથી ત્રણ વર્ષ સુધી ગાયત્રી મંત્રના જપ કરે છે; તે ઈશ્વરને પ્રાપ્ત કરે છે. ગાયત્રી બ્રહ્મનું પ્રવેશદ્વાર છે.
— ભગવાન મનુ
- * ગાયત્રી મંત્ર સમાન કોઈ મંત્ર થયો નથી, થશે નહીં. વેદ અને ગાયત્રીની તુલનામાં ગાયત્રીનું ત્રાજવું ભારે છે.
— યોગી યાજ્ઞવલ્કય
- * નરકરૂપી સમુદ્રમાં પડતાનો હાથ પકડી ખચાવનાર ગાયત્રી મંત્ર જ છે.
— શંખ ઋષિ
- * અન્ય ઉપાસના કરે, કે ન કરે, ગાયત્રી મંત્ર જપથી જ દિવ્ય જીવન મુક્ત થઈ જાય છે.
— શૌનિક
- * વેદોનો સાર ઉપનિષદો છે, તે ઉપનિષદોનો સાર વ્યાહતિઓ ગાયત્રી મંત્ર છે.
— અગ્નિ-મુનિ
- * જેઓ ગાયત્રી છોડી ખીજી ઉપાસના કરે છે, તેઓ પકવાન છોડીને ભિક્ષા માંગનાર સમાન મૂર્ખ છે.
— વ્યાસજી
- * જે બ્રહ્મચર્યપૂર્વક ગાયત્રીની ઉપાસના કરે છે અને આંખજાના તાળ ફળનું સેવન કરે છે તેઓ દીર્ઘજીવી હોય છે.
— ચરક-મુનિ

- * ગાયત્રી ભક્તિનું સ્વરૂપ છે. જ્યાં ભક્તિરૂપી ગાયત્રી છે, ત્યાં નર-નારાયણનો વાસ હોવામાં કોઈ સંદેહ કરવો જોઈએ નહિ.
— નારદજી
- * મંદ બુદ્ધિ - મંદ મતિ - કુમાર્ગંગામી અને અસ્થિર મતિ પણ ગાયત્રીના પ્રભાવથી ઉચ્ચ પદને પ્રાપ્ત કરે છે. — વસિષ્ઠજી
- * જે રીતે પુષ્પોનો સાર મધ છે, દૂધનો સાર ધી છે, રસનો સાર દૂધ છે, તેવી જ રીતે સમગ્ર વેદોનો સાર ગાયત્રી મંત્ર છે.
— વેદ વ્યાસ
- * ગાયત્રી-સાધના સમગ્ર વેદોનો સાર છે. બ્રહ્મા વગેરે દેવતાઓ પણ સંખ્યાકાળમાં ગાયત્રીનું ધ્યાન અને જપ કરે છે.
— દેવી ભાગવત
- * ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ હંમેશા બ્રહ્મ મુહૂર્તમાં ગાયત્રીનો જપ કરતા.
— શુકદેવજી
- * છંદોમાં ગાયત્રી હું સ્વયં છું. — ભગવાન શ્રીકૃષ્ણ
(ગીતા અધ્યાય ૧૦-મો-શ્લોક-૩૫)
- * ગાયત્રી મંત્ર એ મોક્ષનું મૂળ કારણ છે. — મહર્ષિ સૃગો
- * પાપી પણ જે ગાયત્રી મંત્રનું સ્મરણ-ચિંતન કરે છે, તો તેનાં પાપો બળી જાય છે. — મહારાજા જનક
- * ગાયત્રીના મહિમાનું વર્ણન કરવાનું મનુષ્ય શક્તિ બહારનું કામ છે.
— જગદ્ગુરુ શંકરાચાર્ય
- * આ મંત્ર નાનો છે પણ એની શક્તિ બહુ મહાત છે.
— સ્વામી રામકૃષ્ણ પરમહંસ
- * ગાયત્રી મંત્ર બુદ્ધિને કામરૂચિમાંથી રામરૂચિમાં લગાડે છે.
— સ્વામિ રામતીર્થ

- * ગાયત્રી મંત્ર એવો મંત્ર છે કે જેથી આધ્યાત્મિક-ભૌતિક બંને લાભો મળે છે. — મહર્ષિ રમણ
- * ગાયત્રી મંત્રમાં એવી શક્તિ સમાયેલી છે કે જે મહત્વપૂર્ણ કાર્યો કરી શકે છે. — મહર્ષિ અરવિંદ
- * ગાયત્રી જેના હૃદયમાં વાસ કરે છે તેનું મન ઈશ્વર પ્રત્યે વહે છે. — કાલી કમલીવાલા બાબા વિશુદ્ધાનંદજી
- * જેઓ ગાયત્રી મંત્રના અધિકારી છે, તેમણે નિયમિત રૂપથી જપ કરવા જોઈએ. — સ્વામી કરપાત્રીજી
- * ગાયત્રી સદ્બુદ્ધિનો મંત્ર છે, તેથી તેને સર્વ મંત્રનો મુગટમણિ કહ્યો છે. — સ્વામી વિવેકાનંદ
- * યથાશક્તિ હવન સાથે નિત્ય ગાયત્રીનો (૧૧) અગિયાર માળા કરનાર કોઈ પણ દિવસ ગરીબ રહેશે નહિ. પોતાની જરૂરિયાતો માટે તેને કોઈની ખુશામત કરવી પડશે નહિ. — મહાત્મા મુગટરામજી

: ૬ :

આપણી દૈનિક ઉપાસના

॥ શ્રી ગાયત્રી સ્તુતિ ॥

મુક્તા વિદ્રુમ હેમનીલ ધવલચ્છાયૈ મુખૈ સ્ત્રીક્ષણૈ ।
ચુક્તા મિન્દુ નિષ્કર રત્ન મુકુટાં તત્તવાર્ધવર્ણાત્મિકામ્ ॥

ગાયત્રી વરદાભયાં કૃશ કશાં શુભ્રં કપાલ ગુણમ્ ।
શંખ ચક્ર મધાવિન્દ યુગલ હસ્તૈ વહન્તિં ભજે ॥

ભાવાર્થ : પ્રવાલ અને સોનાના સંયુક્ત તેજવાળી, કાન્તિથી મુશોભિત મુખોવાળી, ત્રણ નેત્રોવાળી, ચંદ્ર સહિત રત્નજડિત મુકુટવાળી, તાત્ત્વિક અર્થના વાચક વર્ણો, અક્ષરો, શબ્દોવાળી ઇષ્ટ વસ્તુ આપનારી, અભય આપનાર, અકુંશ સ્વચ્છ કપાલ, દોરી શંખ ચક્ર અને કમળોને હાથમાં ધારણ કરનારી વેદમાતા ગાયત્રી દેવીને હું ભજું છું.

*

॥ ગાયત્રી મંત્ર ॥

ॐ ભૂર્ભુવઃ સ્વઃ ॐ તત્સવિતુર્વરેણ્યં
ભર્ગોદેવસ્ય ધીમહિ ધિયો યો નઃ પ્રચોદયાત ૐ ॥

ભાવાર્થ : “ હે રક્ષક, પ્રાણાધાર! દુઃખનાશક! આનંદદાયક ! આપના સુંદર દિવ્ય અને તેજોમય સ્વરૂપનું અમે ધ્યાન ધરીએ છીએ—અમારી જાતને સમર્પિત કરીએ છીએ જેથી આપનું જ્ઞાન અમારી જીવિતમાં સ્થિર થાય.”

*

પ્રાર્થના

ૐકારમાં આરૂઠ થઈ ગણુ ઈશ રૂપે વ્યાપતી
ભૂઃ થઈ અમ પ્રાણુની આધાર થઈ તું આવતી
ભુવઃ કહેતાં દુઃખ સઘળું અમ પાસથી આધુ ઝતું
સ્વઃ સ્વયં સુખ જ્ઞાન તું હે આનંદકારી માત તું ॥૧૧॥

ૐ કહે છે પ્રણવ ખીજે શાસ્ત્રીજી સ્મરતાં ઘણે
તત્ પરમેશ્વરી અમ જીવનો આધાર ખનજે તું બધો
સવિતુઃ તેજમાં પણુ તું જ છું, ને છું જ જગતનો પ્રાણુ તું
વરેણ્યમ્ વરવા યોગ્ય તું ને છું સનાતન સત્ય તું
ભર્ગો દઈ દે માત ! કે રટણુ રોજ તારું ચાલતું
દેવસ્થમાં તું ભાસતી કહું છું જ્ઞાનની ભંડાર તું
ધીમહિ હે માત ! તારું હું ન અન્ય કોને ઓળખું ॥૨૧॥

ધિયો યો નઃ સવિતા દેવ અમ બુદ્ધિને ઉભાસ દો
પ્રયોદયાત્ વહું છું માત ! કે પજેપજ પ્રેરણાનું પાન દો
ૐકાર સ્વયંમાં લીન તું સંપુટ તું પર્યાપ્ત તું ॥૩૧॥

*

મા ગાયત્રીને નત મસ્તકે વિનંતી કરીએ કે —

હે મા ભગવતી,
મને બાળક જેવો નિર્ભળ નિર્દોષ બનાવજે,
મારા હૃદયમાં હંમેશાં તારો વાસ કરજે,
મારી બુદ્ધિમાં તારું જ સ્થાયી સ્થર કરજે,
મન, વચન, કર્મથી મને તારા નિયંત્રણમાં રાખજે
મારું સમસ્ત અસ્તિત્વ અને વ્યક્તિત્વ તારામાં જ સમાવિષ્ટ કરજે.

વિશ્વમ્ભરીની સ્તુતિ

(વસંતતિલકા)

- વિશ્વંભરી અખિલ વિશ્વ તણી જનેતા,
વિદ્યા ધરી વદનમાં વસન્ને વિદ્યાતા,
દુર્બુદ્ધિને દૂર કરી સદ્બુદ્ધિ આપો,
મામ્પાહિ ॐ લગવતી ભવદુઃખ કાપો....ટેક૦ ૧
- ભૂલો પડી ભવરણે ભટકું ભવાની,
સૂઝે નહીં લગીર કોઈ દિશા જવાની,
ભાસે ભયંકર વળી મનના ઉતાપો....મામ્પાહિ૦ ૨
- આ રંકને ઉગરવા નથી કોઈ આરો,
જન્માંધ છું જનની હું ગ્રહી ખાંચ તારો,
ના શું સૂણો લગવતી શિશુના વિલાપો....મામ્પાહિ૦ ૩
- મા કર્મજન્ય કથની કરતાં વિચારું,
આ સૃષ્ટિમાં તુજ વિના નથી કોઈ મારું,
કોને કહું કઠણ યોગ તણો ખળાપો....મામ્પાહિ૦ ૪
- હું કામ, ક્રોધ, મદ, મોહ થકી છકેલો,
આડંબરે અતિ ઘણો મદથી ખકેલો,
દોષો થકી દૂષિતના કરી માફ પાપો....મામ્પાહિ૦ ૫
- ના શાસ્ત્રના શ્રવણનું પયપાન પીધું,
હા મંત્ર કે સ્તુતિ કથા નથી કાંઈ કીધું,
શ્રદ્ધા ધરી નથી કર્યા તવ નામ જાપો....મામ્પાહિ૦ ૬
- રે! રે! ભવાની ખહુ ભૂલ થઈ છે મારી,
આ જિંદગી થઈ મને અતિશે અકારી,
દોષો પ્રબળી સઘળા, તવ છાપ છાપો....મામ્પાહિ૦ ૭

- ખાલી ન કોઈ સ્થળ છે વિણ આપ ધારો,
 બ્રહ્માંડમાં અણુ અણુ મહીં વાસ તારો,
 શક્તિ ન માપ ગણવા અગણિત માપો....મામ્પાહિં ૮
- પાપે પ્રપંચ કરવા બધી વાતે પૂરો,
 ખોટો ખરો ભગવતી પણ હું તમારો,
 બડયાંધકાર દૂર કરી સદ્બુદ્ધિ આપો....મામ્પાહિં ૯
- શીખે સૂણે રસિક છંદ જ એક ચિત્તે,
 તેના થકી ત્રિવિધ તાપ ટળે બચિતે,
 વાધે વિશેષ વળી અંબ તણા પ્રતાપો....મામ્પાહિં ૧૦
- શ્રી સદ્ગુરુ શરણમાં રહીને યજું છું,
 રાત્રિ-દિને ભગવતી તુજને ભજું છું,
 સદ્ભક્ત સેવક તણા પરિતાપ આપો....મામ્પાહિં ૧૧
- અંતર વિશે અધિક ઊર્મિ થતાં ભવાની,
 ગાઉં સ્તુતિ તવ બળે નમીને મૃડાની,
 સંસારના સકળ રોગ સમૂળ કાપો....મામ્પાહિં ૧૨
- અંબે ભવાની જગદંબા કરો ને સહાય,
 આરાસુરી મન સદા તવ ભક્ત ચાહે,
 હસ્તે ત્રિશૂળ ધરીને અસુરો સંહાર્યા,
 સંકટ મહીં નિજ સેવકને ઉગાર્યા....મામ્પાહિં ૧૩
- તારા સિવાય જગમાં નથી કોઈ મારું,
 સાચાં સગાં ભગવતી બહુ મેં વિચાર્યું,
 ભૂલું કદીય ભવપાશ તણા કુસંગે,
 માગું ક્ષમા ત્રિપુરસુંદરી આ પ્રસંગે....મામ્પાહિં ૧૪
- વિશ્વંભરી અખિલ વિશ્વ તણી જનેતા....

श्री अन्नपूर्णा स्तोत्र

नित्यानंदकरी वरालयकरी सौन्दर्य रत्नाकरी ।
निर्घृताभिल धोर पावनकरी प्रत्यक्ष माहेश्वरी ॥

प्रालेयायल वंश पावनकरी काशीपुराधीश्वरी ।
लिक्षांहेहि कृपावलम्बनकरी मातान्नपूर्णेेश्वरी ॥

नानारत्न विचित्र भूषणकरी हेमांभराडंभरी ।
मुक्ताहार विलम्बमानविलसद्भक्षेण कुलांतरी ।
काशमीरा गुरुवासितारुचिकरी काशीपुराधीश्वरी । लीक्षां०

योगांनंदकरी रिपुक्षयकरी धर्मार्थ निष्ठाकरी ।
यंद्रर्शनललासमानलहरी त्रैलोक्य रक्षाकरी ।
सर्वेश्वर्य समस्तवांछितरी काशीपुराधीश्वरी । लीक्षां०

कैलासायल कंदरालयकरी गौरी उमा शंकरि ।
कामारी निगमार्थ गोचरकरी ओंकार णीज्जक्षरी ।
भोक्षद्वार कपाट पाटनकरी काशीपुराधीश्वरी । लीक्षां०

दृश्यां दृश्य प्रभूतवाहनकरी अस्त्रांडलांडोदरी ।
लीला नाटक सूत्र भेदनकरी विज्ञान दीपांकुरी ।
श्री विश्वेशमनः प्रसादनकरी काशीपुराधीश्वरी । लीक्षां०

उर्वी सर्वज्ञेश्वरी लगवती मातान्नपूर्णेेश्वरी ।
वेषुनील समान कुंतलहरी नित्यानन दानेश्वरी ।
सर्वानंदकरी दशाशुभकरी काशीपुराधीश्वरी । लीक्षां०

आदि क्षांत समस्तवर्णनकरी शंभो जिभावाकरी ।
 काश्मीरा त्रिजलेश्वरीत्रिलहरा नित्याङ्कुरा शर्वरी ।
 कामकाक्षकरा जनोदयकरी काशीपुराधीश्वरी । भीक्षां०

देवी सर्वविचित्र रत्नरयिता हाक्षायणी सुंदरी ।
 वामं सदुपयोधर प्रियकरी सौभाग्य भाङ्केश्वरी ।
 लज्जा भीष्टकरी दशाशुभकरी काशीपुराधीश्वरी । भीक्षां०

चन्द्रार्कानलकोटि कोटि सदृशा चन्द्रांशुभिम्बाधरी ।
 चन्द्रार्कान्नि समान कुंतलधरी चन्द्रार्कवर्णेश्वरी ।
 भाला पुस्तक पाश सांकुशधरी काशीपुरीश्वरी । भीक्षां०

क्षत्रत्राणकरी महालयकरी माता कृपासागरी ।
 साक्षान्भोक्षकरी सहाशिवकरी विश्वेश्वरी श्राधरी ।
 दक्षाकंदकरी निराभयकरी काशीपुराधीश्वरी । भीक्षां०

अन्नपूर्णे सदापूर्णे शंकर प्राणवक्षणे ।
 ज्ञान वैराग्य सिद्धयर्थं भीक्षां देहि य पार्वती ।
 माता य पार्वती देवी पिता देवा महेश्वरः ।
 आंधवाः शिवलज्जाश्च स्वदेशो भुवनत्रयम् । भीक्षां०

આરતી

- ૐ હ્રીં શ્રીં કલીં મેઘા, મા ૐ હ્રીં શ્રીં કલીં મેઘા
ચોવીસ અક્ષરે વસિયાં, ગાયત્રીમાતા....ૐ હ્રીં શ્રીં કલીં....૧
- શંખ ચક્ર કમળ, પાશાંકુશધારી (૨) મા
કમલાસને ખિરાજતાં પંચમુખધારી....ૐ ૨
- સતો ગુણે સરસ્વતી, રજો ગુણે લક્ષ્મી (૨) મા
તમો ગુણે મા કાલિ, ત્રણે ગુણુવાળી....ૐ ૩
- શ્રીંકારી સોનવણે, ધવલે હ્રીંકારી (૨) મા
કલીં રૂપે મા કાલિ, ત્રિપદા લયધારી....ૐ ૪
- પ્રાતે: ખાલારૂપે, મધ્યાહને યુવતી (૨) મા
સાંજે વૃદ્ધા સ્વરૂપે ચિંતવે ઋષિમુનિ....ૐ ૫
- શાસ્ત્ર શ્રુતિ ગીતા, વેદોની માતા (૨) મા
મહામંત્રમાં વસિયાં, ગાયત્રી માતા....ૐ ૬
- ત્રણે લોકનાં પાલક, ભક્તોની માતા (૨) મા
લક્ષ્મી ખુદ્ધિ શક્તિ, સર્વેની દાતા....ૐ ૭
- દુઃખ દારિદ્ર રોગ, ગૃહકલેશ, ચિંતા (૨) મા
નાસે સર્વે વ્યાધિ જપે મંત્રમાળા....ૐ ૮
- મા ગાયત્રીની આરતી, જે ભાવે ગાશે (૨) મા
દુઃખ દારિદ્ર હરશે, સુખશાંતિ થાશે....ૐ ૯

: ૭ :

* શ્રી ગાયત્રી ચાલીસા પાઠ *

[ગુજરાતી ભાવાર્થ સાથે]

દોહા : હ્રીં, શ્રીં, કલીં, મેઘા, પ્રભા, જીવન જ્યોતિ પ્રચંડ ।
શાન્તિ, કાન્તિ, જગૃતિ, પ્રગતિ, રચના શક્તિ અખંડ । ૧ ।

હે મહાસરસ્વતી, મહાલક્ષ્મી અને મહાકાલી રૂપે રહેલાં ગાયત્રી,
તમે મેઘાશક્તિ પ્રતિભા-પ્રભાવ અને અમારા જીવનને જ્યોતિ રૂપે
પ્રગટાવનારાં છો. શાન્તિ આપનારાં, કાન્તિ ઉપજાવનારાં, જગૃતિ
પ્રગટ કરાવનારાં, પ્રગતિ કરાવનારાં અને અખંડ શક્તિ આપનારાં
તમે જ છો.-૧

જગત જનનિ, મંગલ કરનિ, ગાયત્રી સુખધામ ।

પ્રણવેં સાવિત્રી, સ્વધા, સ્વાહા, પૂરન કામ । ૨ ।

જગતની જનેતા રૂપ મંગલ કાર્યો કરાવનારા એવા સુખોના
ધામ રૂપી હે ગાયત્રી માતા, ઝંકાર રૂપે રહેલા સાવિત્રી, સ્વયં ધારણ
કરનાર, યજ્ઞકાર્યોમાં સ્વાહા દ્વારા થતાં દરેક કાર્યોને પૂર્ણ કરનારાં
ગાયત્રીને હું લજું છું.-૨

*

ભૂભુવઃ સ્વઃ ઝંકારનું યુત જનની ।

ગાયત્રી નિત કલિમલ દહની ॥ ૧ ॥

પૃથ્વી, પાતાળ અને સ્વર્ગમાં જ્યાં જ્યાં ઝંકારનું સ્થાન છે,
તે સઘળા ઝંકારમાં આપ માતા ગાયત્રીરૂપે વસી રહ્યાં છો અને
નિત્ય કાળનું વહન અને દહન કરો છો.-૧

અક્ષર ચોવીસ પરમ, પુનિતા ।
ઈનમેં બસેં શાસ્ત્ર, શ્રુતિ, ગીતા ॥ ૨ ॥

આપના (ગાયત્રીના) જે ચોવીસ અક્ષરો છે, તે પરમ પુનિત હોવાથી પુણ્યને આપનારા છે કે જેમાં બધા જ શાસ્ત્રોનો, શ્રુતિઓનો અને ગીતાનો સમાવેશ થઈ જાય છે કે જેથી જે કોઈ માણસ બધા શાસ્ત્રો, શ્રુતિઓ કે ગીતા ન વાંચી શકે તો પણ જે આપના ગાયત્રી મંત્રના ચોવીસ અક્ષરોનું રટણ કે જપ કરે તો તેને બધા જ શાસ્ત્રો અને શ્રુતિઓનું તથા ગીતાનું જ્ઞાન થાય છે અને તેના અધ્યયન કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે.-૨

શાશ્વત સતોગુણી સતરૂપા ।

સત્ય સનાતન સુધા અનૂપા ॥ ૩ ॥

તે ચોવીસ અક્ષરો યાવદ્ અંદ્રદિવાકરોની જેમ શાશ્વત અને સત્ત્વ ગુણોથી ભરેલા, સનાતન ધર્મને સત્યનો માર્ગ ચીંધે તેવા અમૃતતુલ્ય અનુકૂળ માર્ગ બતાવનારા છે.-૩

હંસા૩૬ સિતબ્ધર ધારી ।

સ્વર્ણ કાન્તિ શુચિ ગગન-વિહારી ॥ ૪ ॥

હંસ ઉપર બેસીને બ્યારે તમારી સવારી નીકળતી હોય છે, ત્યારે આપ પિતાંબર ધારણ કરેલા સુવર્ણની કાન્તિ સમાન લાગે છે અને ગગનમંડળમાં વિહાર કરતા જણાવ છે.-૪

પુસ્તક પુષ્પ કમંડલુ માલા ।

શુભ્ર વર્ણ તનુ નયન વિશાલા ॥ ૫ ॥

આપના એક હાથમાં પુસ્તક, બીજા હાથમાં પુષ્પ, ત્રીજા હાથમાં કમંડલ અને ચોથા હાથમાં માળાથી આપ શોભી રહ્યાં છે, તે વખતે દિવ્ય અને સુંદર નયનો ચળકતા અને વિશાળ લાગે છે અને આપના વર્ણ અને રૂપ ધણું જ દેદીપ્યમાન લાગે છે.-૫

ધ્યાન ધરત પુલકિત હિય હોઈ ।
સુખ ઉપજત, દુઃખ દુરમતિ ખોઈ ॥ ૬ ॥

આપનું આવું ધ્યાન ધરવાથી અમારું હૃદય ધણું જ પુલકિત થઈ જાય છે, અમારા હૃદયમાં ધણો જ હરખ ઉત્પન્ન થાય છે, આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે. દુઃખો, દુરમતિઓ કે ખરાબ વૃત્તિઓનો નાશ થઈ જાય છે અને સુખ ઉત્પન્ન થઈને સંપત્તિની પ્રાપ્તિ થાય છે.-૬

કામધેનુ તુમ સુર તરુ છાયા ।
નિરાકારકી અદ્ભુત માયા ॥ ૭ ॥

તમારી છાયામાં રહેનારની દરેકે દરેક મનોકામનાઓ કલ્પવૃક્ષ કામધેનુની જેમ દરેક ઇચ્છિત કામનાઓ પૂર્ણ થાય છે. તથા તમે નિરાકાર હોવા છતાં તમારી માયાનો કોઈ પાર નથી. તમારી માયા અદ્ભુત છે કે જે નજરે દેખાતી ન હોવા છતાં પણ અનુભવી શકાય છે.-૭

તુમહારી શરણુ ગ્રહૈ જો કોઈ ।
તરે સકલ સંકટ સો સોઈ ॥ ૮ ॥

જે કોઈ પણ વ્યક્તિ તમારા શરણુ આવે છે, તે દરેક સંકટો અને દુઃખોથી મુક્ત થઈને તરી જાય છે અને સુખેથી, શાન્તિથી જીવન જીવી શકે છે.-૮

સરસ્વતી લક્ષ્મી તુમ કાલી ।
દીપૈ તુમહારી જ્યોતિ નિરાજી ॥ ૯ ॥

તમે જ સરસ્વતી છો, તમે જ લક્ષ્મી છો અને મહાકાલી પણ તમે જ છો. તે દરેકમાં નિરનિરાળી જુદા જુદા રૂપે ત્રણે સ્વરૂપમાં આપની જ જ્યોતિઓ ઝગમગે છે, દીપી ભીઠે છે-૯

તુમહારી મહિમા પાર ન પાવેં ।
જો શારદ શત મુખ ગુન ગાવેં ॥ ૧૦ ॥

તમારા મહિમાનો કોઈ પાર જ નથી. તે એવી પાર વગરની છે કે જે તે અનેક મુખો દ્વારા ગુણો ગાતા જ રહીએ તો પણ તેનો આરો આવી શકે તેમ નથી. તે તો અપરંપાર જ છે.-૧૦

ચાર વેદ કી માતૃ પુનિતા ।

તુમ બ્રહ્માણી ગૌરી સીતા ॥ ૧૧ ॥

તમે ચાર વેદની (ઋગ, યજુ, સામ અને અથર્વવેદની) માતા છો, વેદોની જનની છો, તમે જ બ્રહ્માણી છો, તમે જ ગૌરી છો અને સીતા રૂપે પણ તમે જ છો.-૧૧

મહામન્ત્ર જિતને જગ માહીં ।

કોઈ ગાયત્રી સમ નાહીં ॥ ૧૨ ॥

આ જગતમાં જેટલા મહામંત્રો ગણાતા હોય, તેમાં તમારા સમાન (ગાયત્રી-મંત્ર સમાન) કોઈ પણ મહામંત્ર હતો નહીં, અને યશો પણ નહીં. તેવા આપ મહામંત્ર (ગાયત્રી-મંત્ર) છો. એટલે કે બધા જ મંત્રના શિરોમણી રૂપે ગણાઓ છો.-૧૨

સુમિરત હિય મેં જ્ઞાન પ્રકાશૈ ।

આલસ પાપ અવિદ્યા નાસૈ ॥ ૧૩ ॥

આ મહામંત્ર (ગાયત્રી-મંત્ર)નું હૃદયમાં સ્મરણ કરવાથી, હૃદયમાં ધ્યાન ધરવાથી સઘળા જ્ઞાનનો પ્રકાશ થાય છે. અને તેનાથી આલસ, પાપ અને અવિદ્યાનો નાશ થાય છે, સ્ફૂર્તિ પ્રાપ્ત થાય છે, પુણ્ય અને વિદ્યાનો ઉદય થાય છે.-૧૩

સૃષ્ટિ બીજ જગ જનનિ ભવાની ।

કાલરાત્રિ વરદા કલ્યાણી ॥ ૧૪ ॥

સૃષ્ટિના બીજ રૂપે, જગતની જનની રૂપે, તમે ભવાની ગણાઓ છો; કાલ રાત્રીને પણ વરદાન આપીને કલ્યાણ કરો છો.-૧૪

પર

અહ્યા, વિષ્ણુ, રુદ્ર, સુર જે તે ।
તુમ સોં પાવેં સુરતા તે તે ॥ ૧૫ ॥

અહ્યા, વિષ્ણુ અને રુદ્ર વગેરે જે જે બળવાન અને શૂરવીરો ગણાય છે, તે તે સઘળા તમારાથી જ શૂરવીરતા અને વિજયને પામે છે.-૧૫

તુમ ભક્તનકી ભક્ત તુમહારે ।
જનનિહિં પુત્ર પ્રાણ તે પ્યારે ॥ ૧૬ ॥

તમે ભક્તના છો, તે જ રીતે ભક્તો પણ તમારા જ છે, જેથી તમારા પુત્રો જેમ માતાને પોતાનું બાળક પ્રાણથી પણ પ્યારું હોય તે રીતે તમારા ભક્તોને તમે પ્રાણથી પણ પ્યારા ગણો છો અને તમારા ભક્તો તમેને પણ પ્રાણથી પ્યારા ગણે છે.-૧૬

મહિમા અપરંપાર તુમહારી ।
જય જય જય ત્રિપદા ભયહારી ॥ ૧૭ ॥

હે માતા ગાયત્રી, તમારી મહિમાનો તો કોઈ પાર જ નથી. તમારો મહિમા અપરંપાર ગણાય છે. હે માતા ત્રિપદા ગાયત્રીજી! ભયને હરણ કરનારા, પૃથ્વીમાં દરેક ઠેકાણે તમારો જ્યાં જ્યાં જય જયકાર થતો જણાય છે, ત્યાં ત્યાંથી ભય ભાગી જાય છે.-૧૭

પૂરિત સકલ જ્ઞાન વિજ્ઞાન ।
તુમ સમ અધિક ન જગમેં આના ॥ ૧૮ ॥

આખી પૃથ્વીનું પૂરેપૂરું અને બધું જ જ્ઞાન કે વિજ્ઞાન એ બધું જ તમે જ છો. તમારાથી વધીને મારા માટે બીજું કોઈ પણ જ્ઞાન મને વધારે લાગતું નથી. તેમ જ વિજ્ઞાન પણ તમારાથી મોટું લાગતું નથી. જગતમાં તમે જ મારું સર્વ જ્ઞાન અને વિજ્ઞાન છો.-૧૮

તુમહિં જાનિ કષ્ટુ રહૈ ન શેષા ।
તુમહિં પાય કષ્ટુ રહૈ ન કલેષા ॥ ૧૯ ॥

હે માતા ગાયત્રી! હક્ત તમને એકને જ જાણી લેવાથી શેષ આક્રી જાણવાનું કાંઈ પણ રહેતું નથી અને તમને પામવાથી કાંઈ પણ જાતનો માનસિક કે શારીરિક કલેશ, કંકાસ કે અસંતોષ રહેવા પામતો નથી.-૧૯

જનત તુમહિં, તુમહિં હૈ જાઈ ।
પારસ પરિસ કુધાતુ મુહાઈ ॥ ૨૦ ॥

તમને જાણવાથી જ તમારામય બની જવાય છે. જેવી રીતે પારસમણિના સ્પર્શથી લોહા જેવી હલકી ધાતુ પણ શુદ્ધ સુવર્ણ-સોનામાં ફેરવાઈ જાય છે-તે સોનું બની જ જાય છે, તેમ તમને પામવાથી તમારામય જ (ગાયત્રીમય જ) બની જવાય છે. તમારામાં જ યુક્ત થઈ જવાય છે.-૨૦

તુમહારી શક્તિ દીપૈ સખ ઠાઈ ।
માતા તુમ સખ ઠૌર સમાઈ ॥ ૨૧ ॥

તમારી અદ્ભુત જ્યોતિ શક્તિ સધળે ઠેકાણે દીપી રહી છે. જગતનું એવું કોઈ સ્થળ નથી કે જ્યાં તમારી શક્તિનો પ્રકાશ ન પહોંચતો હોય, સધળે ઠેકાણે તમારી દિવ્ય શક્તિ ભરેલી જ રહે છે. હે માતા ગાયત્રી! તમે વિશ્વમાં પૃથ્વી, પાતાળ અને આકાશમાં સધળે ઠેકાણે સમાયેલાં છો.-૨૧

બ્રહ્મ નક્ષત્ર બ્રહ્માણ્ડ ઘનેરે ।
સખ ગતિવાન તુમહારે પ્રેરે ॥ ૨૨ ॥

વિશ્વના સધળાં બ્રહ્મો અને નક્ષત્રો તથા આખું બ્રહ્માંડ જે છે, તે તમારા થકી જ પ્રેરાઈને ગતિ કરે છે.-૨૨

સકલ સૃષ્ટિ કી પ્રાણ વિધાતા ।
પાણક પાપક નાશક ત્રાતા ॥ ૨૩ ॥

તમે આખી સૃષ્ટિને પ્રાણ આપનાર વિધાતા છો. આપની વિવિધ પ્રકારની ત્રણે શક્તિથી તેનું પાલન કરો છો, પોષો પણ છો અને તેનો નાશ પણ કરીને તેને તારો પણ છો.-૨૩

માતેશ્વરી દયા વ્રતધારી ।

તુમ સન તરે પાતકી ભારી ॥ ૨૪ ॥

હે માતેશ્વરી-માતા ગાયત્રી! તમે દયાનાં વ્રતધારી છો, મહા દયાવાન છો. મહાન પાપી કે મહાન ધાતકી પણ તમારા શરણે આવ્યો હોય, તો પણ તમે તમારી દયા વરસાવો છો અને તેને પાપમાંથી કે પાતકમાંથી હિંગારો છો.-૨૪

જપર કૃપા તુમહારી હોય ।

તાપર કૃપા કરે સખ કોઈ ॥ ૨૫ ॥

જેના પર તમારી કૃપા થાય છે, તેના પર પૃથ્વીના સધળા લોકો કૃપા વરસાવતા રહે છે. તમારી કૃપા મળવાથી જ સધળાની કૃપા તેને પ્રાપ્ત થયા જ કરે છે.-૨૫

મંદ બુદ્ધિ તે બુદ્ધિ બલ પાવેં ।

રોગી રોગ રહિત હો જાવેં ॥ ૨૬ ॥

કોઈ પણ વ્યક્તિ ગમે તેવી મંદબુદ્ધિવાળો હોય, ઓછી બુદ્ધિવાળો હોય, વિદ્યા અભ્યાસમાં નબળો હોય, કે ભલે પાગલ કે ગાંડા જેવો પણ હોય, તો પણ તે આપના શરણમાં આવે કે આપના મહામંત્ર ગાયત્રીનું રટણ કે જપ કરે તો તે બળવાન બુદ્ધિવાળો થઈ જાય છે અને વિદ્યા-અભ્યાસમાં સફળતા મેળવતો જાય છે. ગાંડા જેવો કે પાગલ જેવો હોય તો તે ડાહ્યો બની જાય છે. તે ગમે તેવો રોગી હોય તો તે રોગથી પણ મુક્ત થાય છે, તેના બધા જ રોગો મટી જાય છે.-૨૬

હારિદ્ર મિટૈ કટૈ સખ પીરા ।

નાસૈ દુઃખ હરૈ ભવ ભીરા ॥ ૨૬ ॥

ગમે તેવો દારિદ્રી કે નિર્ધન હોય અથવા કોઈ પણ જાતની પીડા ભોગવતો હોય, તે જો તમારા શરણે આવે, તો તેના ભવોભવનાં દુઃખો, દારિદ્રો અને પીડાઓ નાશ પામે છે, અને સુખી તથા સંપત્તિવાન અને ધનવાન બની જાય છે. તેથી તે અન્યના દુઃખો અને દારિદ્રો ઓછા કરવાની શક્તિ ધરાવતો થઈ જાય છે. તેમાં જરાય શંકાને સ્થાન નથી.-૨૭

શ્રુહ કલેશ ચિત ચિન્તા ભારી ।
નાસૈ ગાયત્રી ભય હારી ॥ ૨૮ ॥

ધરમાં કોઈ પણ પ્રકારના કલેશ, કંકાસ કે ચિંતાથી ઘેરાયેલો હોય, પતિને પત્ની કે પત્નીને પતિ કંકાસ કે કનિયાખોર પ્રાપ્ત થયા હોય, કુટુંબોમાં કનિયા-કંકાસ થતા રહેતા હોય, તો તમારું-ગાયત્રીનું સ્મરણ, રટણ અને ચિંતન ચાલુ કરવાથી ભય, કલેશ, કંકાસ કે ચિંતા વગેરે ભાગી જાય છે, નાશ પામે છે.-૨૮

સંતતિહીન સુસંતતિ પાવેં ।
સુખ સંપત્તિયુત મોદ મનાવે ॥ ૨૯ ॥

તમારું રટણ કરવાથી સન્તાનહીન હોય, સન્તાનો થઈને મરી જતાં હોય, કે સન્તાન વગરના હોય, તેને સારાં સન્તાનોની પ્રાપ્તિ થાય છે. ઉપરાંત તેને સુખ અને સમ્પત્તિની પણ પ્રાપ્તિ થાય છે અને તે સમ્પત્તિથી તેઓ ધણાંજ સારાં કાર્યો કરતા થઈ જાય છે. તથા ગાયત્રી અર્થે તે ધર્મ, દાન, પુણ્ય કરતા રહે છે.-૨૯

ભૂત પિશાચ સર્પે ભય પાવેં ।
યમ કે દૂત નિકટ નહિ આવેં ॥ ૩૦ ॥

જો કોઈ ભૂત-પ્રેતના વળગાડથી પીડાતો હોય અને તે જો ગાયત્રીમંત્રનું રટણ કે જપ કરે તો ભૂત કે પિશાચ ગાયત્રીનું રટણ, જપ અને સ્મરણ કરવાથી ભયભીત થઈને ભાગી જાય છે, ભૂત-પ્રેતથી

પીડાતો માનવી તેની પીડાથી મુક્ત થાય છે. ગાયત્રીના જપ કરનાર પાસે ભૂત, પ્રેત આવતાં નથી અને યમરાજના દૂતો પણ તેની નજીક આવી શકતાં નથી.-૩૦

જે સધવા સુમિરેં ચિત લાઈ ।

અક્ષત સુહાગ સદા સુખદાઈ ॥ ૩૧ ॥

જે સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી આપનો, આ ગાયત્રી ચાલીસાનો એકચિત્તે અને એકાગ્ર મન રાખીને પાઠ કરે છે, તે સદાય પોતાના પતિનું અખંડ સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કરી શકે છે. તેને સૌભાગ્યની કે સુખની અછત આવતી નથી અને સદાય સુખ ભોગવે છે.-૩૧

ધર વર સુખપ્રદ લહેં કુમારી ।

વિધવા રહેં સત્ય વ્રત ધારી ॥ ૩૨ ॥

જે કુંવારી કન્યાઓ આ ગાયત્રી ચાલીસાનો પાઠ કરે તો તેને સુંદર વર, સુંદર ધર અને સુંદર સુખદાયક સાસરું મળે છે. જે વિધવા સ્ત્રી પણ આ ગાયત્રી ચાલીસાનો પાઠ કરે, તો તેનું શીલ અને સત્ય જળવાઈ રહે છે. તેને કોઈ હેરાન પરેશાન કરી શકતું નથી.-૩૨

જયતિ જયતિ જગદમ્બા ભવાની ।

તુમ સમ ઔર દયાલુ ન દાની ॥ ૩૩ ॥

હે માતા ગાયત્રી! તમે જગદમ્બા ભવાની છો, જેથી તમારો જય જયકાર હો. કારણકે તમારા સમાન તમારા જેવા દયાળુ, દાની કે ઉદાર, આ વિશ્વમાં મને કોઈ જણાતું નથી.-૩૩

જે સદ્ગુરુ સોં દીક્ષા પાવેં ।

સો સાધન કેા સફલ બનાવેં ॥ ૩૪ ॥

જે કોઈ સદ્ગુરુ દ્વારા તમારી-ગાયત્રીની-દીક્ષા ગ્રહણ કરવામાં આવે, તો તે સધળાં સાધનોને સફળ બનાવે છે અને તેની સાધના

સફળ થાય છે. કદાચ સહગુરુ ન મળે તો ગુરુ રૂપે તમને જ, ગાયત્રીને જ ગુરુ માનીને સાધના કરે તો પણ તે સાધના સફળ થાય છે.-૩૪

સુમિરન કરે સરુચિ ઘડભાગી ।
લહે મનોરથ બ્રહ્મી વિરાગી ॥ ૩૫ ॥

જો કોઈ ભાગ્યવાન સારી ઈચ્છા રાખીને આપતું સ્મરણ કરે, તો તેના સધના મનોરથો પાર પડીને વૈરાગ્યને અને મુક્તિને પામે છે.-૩૫

અષ્ટ સિદ્ધિ નવનિધિ કી દાતા ।
સખ્ય સમર્થ ગાયત્રી માતા ॥ ૩૬ ॥

હે માતા-ગાયત્રી, તમે આઠ પ્રકારની સિદ્ધિઓ (૧. અણિમા, ૨. મહિમા, ૩. લધિમા, ૪. પ્રાપ્તિ, ૫. પ્રકાશ્ય, ૬. વશિતા, અથવા શ્રુતદ્રષ્ટ-શક્તિપ્રેરણ, ૭. મૂર્તિ, ૮. ઇશિતા — આ આઠ પ્રકારની સિદ્ધિઓ ગણાય છે તે) તથા નવ પ્રકારની નિધિઓ સધળું આપવા માટે સમર્થ છો.-૩૬

ઋષિ, મુનિ, જતી, તપસ્વી, જોગી ।
આરત, અર્થો, ચિન્તિત, ભોગી ॥ ૩૭ ॥

અને એટલા માટે જ સર્વે સિદ્ધિઓને આપવા આપ સમર્થ હોવાથી આપને ઋષિ-મુનિ, તપસ્વી, જોગી, દુઃખી, ધનની ઈચ્છાવાળા, ચિન્તામાં પડેલા કે ભોગી લોકો પણ તમારું સ્મરણ કરે છે.-૩૭

જો જો શરણુ તુમ્હારી આવેં ।
સો સો મન વાંછિત ફલ પાવેં ॥ ૩૮ ॥

જો જો લોકો તમારી શરણમાં આવે છે, તે તે સધના લોકોની પોતાની મનાવાંછિત ઈચ્છાઓ પૂરી થવાથી તે તે ઈચ્છાઓનું ફળ તેઓ પ્રાપ્ત કરતાં હોય છે.-૩૮

બલ બુદ્ધિ વિદ્યા શીલ સ્વભાઉ ।
ધન વૈભવ યશ તેજ ઉછાઉ ॥ ૩૯ ॥

અને આપના સ્મરણ રટણ જપ-અનુષ્ઠાનોથી બળમાં, બુદ્ધિમાં, વિદ્યામાં પ્રતિષ્ઠામાં અને સારા સ્વભાવમાં વધારો થવાથી તેને ધન, વૈભવ, યશ, અને તેજમાં વધારો થાય છે.-૩૯

સકલ બહેં ઉપજેં સુખ નાના ।
જો યહ પાઠ કરે ધરિ ધ્યાના ॥ ૪૦ ॥

જો કોઈ આ ગાયત્રી ચાલીસાનો પાઠ એકચિત્તે અને ધ્યાન ધરીને કરે, તો તેના નાના કે મોટા એમ બધા જ સુખોમાં વધારો થતો રહે છે. એમાં શંકાને સ્થાન નથી.-૪૦

*

યહ ચાલીસા ભક્તિયુત પાઠ કરે જો કોઈ ।
તાપર કૃપા પ્રસન્નતા ગાયત્રી કી હોય ॥
આ ગાયત્રી ચાલીસાનો પાઠ જો કોઈ વ્યક્તિ પૂર્ણ ભક્તિ અને શ્રદ્ધા રાખીને કરશે, તેના પર માતા ગાયત્રીની સદા સર્વદા કૃપા અને પ્રસન્નતા કાયમ રહેશે.

: ૮ :

સ્તુતિ

‘તું માત ગાયત્રી મારી....’

સકળ જ્ઞાન-બુદ્ધિ, સૌ તર્કો બનાવી,
ચમરખંધી વાતો, સૌ કામે લગાવી,
કરી ભેઠ કેશિષ, મેં તો નિરાળી,
હવે હાથ ભેડું, માત ગાયત્રી મારી. ॥ ૧ ॥

કીધી લક્ષ્મીપતિઓની ઓળખ મેં ન્યારી,
લીધી શીખ સુજ્ઞાની મેં તો સુવાળી,
લીધી સત્તા તણા સૂત્રધારોની બહાલી
હવે હું નમું માત ! ગાયત્રી મારી. ॥ ૨ ॥

કીધાં કર્મ સંચિત, કેન્દ્ર બુદ્ધિને રાખી,
મેં વાતો હૃદયની, કદી સાચી ન માની,
ચલાવી જીવનનાવ કેવળ યત્ને આભારી
હવે બહાર કરજે, તું માત ગાયત્રી મારી. ॥ ૩ ॥

કહું છું તને માત, ‘લેજે ઉગારી’
હે ભક્તો તણા કષ્ટ નિવારનારી
માની લીધી શીખ, શાસ્ત્રી તણી જ સાચી,
હવે માફ કરજે, હે માત ગાયત્રી મારી. ॥ ૪ ॥

આ અંતરતણા તાપ શમાવનારી
 છું શરણાગતને અલય આપનારી
 'નિલોપા' મહી રોજ વહે શાસ્ત્રી વાણી
 કે છું માત ગાયત્રી, તું ભોળી ભવાની. ॥ ૫ ॥

ના શબ્દો થકી તું પામી શકાતી
 આ ભાષા બધી આખર વૈખરી વાણી
 જ્ઞાનીજનોએ અકળગતિ તારી બાણી,
 હે માત ગાયત્રી ! એમ વહે વેદ વાણી. ॥ ૬ ॥

છું કર્તુમ્ અકર્તુમ્ ને અન્યથા તું કર્તુમ્
 છું લખ્યા લેખ વિધિના પલટાવનારી
 છું તાપો ત્રિવિધના તું નિવારનારી
 નમું માત મારી તને ગાયત્રી બાણી. ॥ ૭ ॥

ધન્ય આજ જનનીએ બહુ બહાલ કીધાં
 ને હેતે કરી બાળ ઉછંગ લીધાં
 આ બાળ શાસ્ત્રીને સ્તનપાન કીધાં
 પછી નાદ શાસ્ત્રીએ 'જપ ગાયત્રી' કીધાં. ॥ ૮ ॥

ગદા પદ્મ શંખ, સુદર્શન તું ધારી
 છું કમળમાં બિરાજી, કરી વરદહસ્ત પ્રસારી
 છે મુખે સ્મિત મંદ, હે નયના વિશાળી
 ભગું માત ગાયત્રી, હે ત્રિભુવન વિહારી. ॥ ૯ ॥

ધરી ક્ષીં, માળા, હસ્તે અક્ષય અનેરું
 આ વૈજયન્તી માળા, કંઠે શોભે અનેરી,
 હે હંસવાહિ ! તું પુસ્તક છું ધારી
 નમું માત ગાયત્રી, હેત હૈયે હું ધારી. ॥ ૧૦ ॥

હે નિર્ગુણા, નિર્વિકલ્પા તું ન્યારી
 હે જ્ઞાનમૂર્તિ, ચતુર્વેદી છું ખ્યારી
 હે પૂર્ણાતિપૂર્ણમીદં પ્રહ્મ ભારી
 નમું આજ સાષ્ટાંગ તને ત્રિપદા દયાળી. ॥ ૧૧ ॥

હે શુભ્રવસ્ત્રા, તું નયન વિશાળા,
 હે આનંદરૂપા, શિવા સત્ય નિત્યા
 હે પતિત પાવની, છું તું માંગલ્યકારી
 હે પંચમુખી ! મને તું લે જે ઉગારી. ॥ ૧૨ ॥

હે વેદમાતા ! ભજું હું ભવાની
 યોકારું તને હું, હે સાગર દયાની
 આ બાળ શાસ્ત્રીની તું છું દીવાની
 તો લેજે ઉગારી, મને તારો જ મારી. ॥ ૧૩ ॥

: ૯ :

પ્રાર્થના

[ઠાળ : મામ્ પાહિ એમ ભગવતી ભવદુઃખ કાચો]

આવી જિલો તમ શરણુ લઈ હાથ ખાલી
ને સાથ શીશ, અંતર એવું ગાલી,
કળતી ઘણી ગહન-કર્મ ગતિ મને; તો
લેને સદા સદ્-ગુરુ શરણુ તમારી....૧

ખોલી સખા સમ સદા, દે હાથતાળી
ઘેરી પછી વડરિપુ રહેતા નિહાળી
આરો નથી જિગરવા કંઈયે મને તો,
લેને સદા સદ્-ગુરુ શરણુ તમારી....૨

પ્રારબ્ધ, સંચિત, ક્રિયમાણુ શકું ન ટાળી
ચોરાસી લક્ષ કરતાં ગઈ હામ હારી
લપસી જવાય, ભૂમિ કર્મ-કળણુ ભરી, તો
લેને સદા સદ્-ગુરુ શરણુ તમારી....૩

પ્રારંભ 'હુ' કદી કરું પ્રતિદિન ખાલી
કારણુ કળી નહીં શકું, નહીં કર્મ ટાળી
ના લેદ ભાવિ ભવ વિશે ભાળી શકું તો.
લેને સદા સદ્-ગુરુ શરણુ તમારી....૪

તપી ત્રિવિધ તન હે, (ભ)વન હે પીગાળી
 'શ્રદ્ધા' તપી ટળવળી થૈ શાસ્ત્રીજી ભારી
 વીંજે છતાં મન ઘણેા વીંઝણેા અહીં તો,
 લેજે સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૫

શ્રદ્ધા સદા સ્થિર કરો, શરણે તમારી
 વાયુ કૂંકો ! ગતિ કરે ભવનાવ મહારી
 કુબુદ્ધિના કમ થકી કળ ના વળી તો,
 લેજે સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૬

કંઈ એવણા ઘર ગાળી રહી છે જ મહાલી
 ને રાગરંગ રમતા રસવૃત્તિ ભાળી
 ભૂલ્યો છું ભાન- 'ભવ તને ભૂંસી' જવું તો
 લેજે સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૭

સિંહાસને, સદ્-ગુરુ ! શશિના વિરાજી,
 'ક્ષય-વૃદ્ધિ'ને દૂર કરી, કરી પૂર્ણ, રાજી
 આખ્યાં એ દાન, વરદાન દઈ મને તો
 લેજે સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૮

કરજે હે બાળ ! કરુણા કંઈયે તમારી
 ભેવા મળે કંઈ મને જનની તમારી
 પુરુષાર્થ ચાર પરિપૂર્ણ પમાય તો, તો
 લેજે સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૯

નિર્મળ 'નીલોપા' જગરે વસતાં ઓ ભેખધારી
 ઓ શાંત શુદ્ધ સ્થિર સદા સૌભાગ્યકારી
 નયનો અભિમુખ કરો નયનાભિરામી
 લેજો સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૧૦

કે શાસ્ત્રસાર સઘળા તમ નામધારી
 વહાલપ વધુ વહી રહ્યાં મા વેદધારી
 ખાલી કરી 'વટ' વળી 'ઘટ' જ્ઞાન દેવા
 લેજો સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૧૧

ના શક્તિ છે સમજ્યા શાસ્ત્રીજી તોય
 ના ભક્તિ છે ભીંજવવા તલવાર તોય
 છે મસ્તી તો મન થકી, મનભાવ ! તેથી
 લેજો સદા સદ્-ગુરુ શરણે તમારી....૧૨

पूज्य गुरुदेवनी मुलाकात

- * आधि, व्याधि, विपाधिथी वस्तु कोर्धपण व्यक्ति, ज्ञाति, ज्ञाति, सम्प्रदाय के धर्मनां अन्धनो सिवाय विनामूढ्ये पूज्य गुरुदेवनी मुलाकात लर्ध मार्गदर्शन मेणरी शके छे. प्रत्यक्ष मुलाकात शक्य न अने तो पण पूज्य गुरुदेवना आदेश अनुसार गायत्री महामंत्रनी वणु भाणाने ज्वनना अनिवार्य दैनिक कार्यक्रममां वणु लेन्ते.

मुलाकात स्थण : 'नीलोपा' अंगलो

त्रिमूर्ति सोसायटी, गवर्नमेन्ट पांय अंगला पासै,
गुलमोर इलेट्स पाछण, गुलयाधनो टेकरो,

अमहावाह - १५.

समय : अपोरना १२-०० थी २-००

(१०१ अकितने मुलाकात)

शनि-रवि तथा जाहेर रजना दिवसे अंध

- * पूज्य गुरुदेव आपना पत्रो वांये छे, परन्तु लेखित ज्वाअ पाठवता नथी.
- * शारीरिक-मानसिक रोगो माटे पू. गुरुदेव ज्वनजण आपे छे. स्वच्छ जाली जाटली साथे लाववी, जेथी अलिमंत्रित ज्वनजण आपी शकय.